RUIMTELIJKE ATLAS GEMEENTE MOOK EN MIDDELAAR

EEN KENSCHETS VAN DE GEMEENTE

BUREAU NIEUWE GRACHT
stedenbouw & landschap

Gemeente Mook en Middelaar

COLOFON

Dit werkdocument ‘Een kenschets van de gemeente’ is opgesteld door Bureau Nieuwe Gracht in opdracht van de gemeente Mook en Middelaar. Het is het eerste tussenproduct op weg naar de Omgevingsvisie Mook en Middelaar.
Het werkdocument bevat voor alle relevante beleidsvelden en thema’s een beschrijving van de huidige situatie (deel 1) en een inventarisatie van de sectorale ruimtelijke opgaven vanuit het bestaande beleid van de gemeente, provincie en regio (deel 2).

Bureau Nieuwe Gracht

- Robert Arends
- Nadèche Westrus

Utrecht, 26 september 2023 (concept, versie 2)

INHOUDSOPGAVE

> INLEIDING

> DEEL 1: BESCHRIJVING HUIDIGE SITUATIE

Blauwgroene hoofdstructuur
- ondergrond
- landschap
- water
- groenstructuur

Erfgoed
- archeologie
- cultuurhistorie

Identiteit van de kernen
- historische ontwikkeling
- stedenbouwkundige structuur

Ruimtegebruik en functies
- wonen
- werken en economie
- voorzieningen
- recreatie en toerisme
- natuur
- landbouw

Mobiliteit
- gemotoriseerd verkeer
- openbaar vervoer
- langzaam verkeer

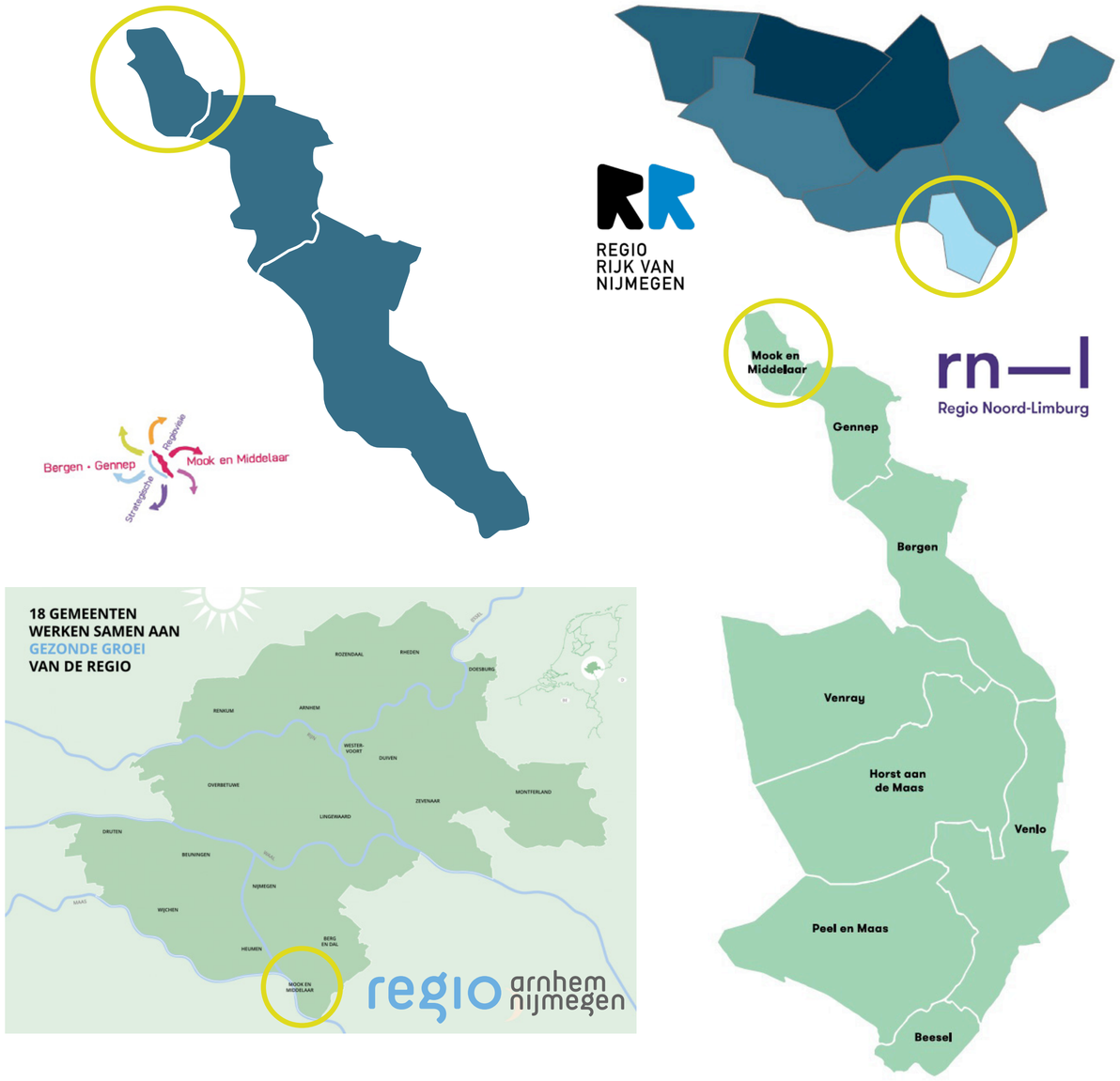
Maatschappij en samenleving
- leefbaarheid
- gezonde leefomgeving

Milieu
- geluid
- bodemkwaliteit
- luchtkwaliteit

Duurzaamheid
- klimaat
- energie

> DEEL 2: SECTORALE BELEIDSOPGAVEN

Ondergrond
Landschap
Water
Groenstructuur
Archeologie
Cultuurhistorie
Stedenbouw
Wonen
Werken en economie
Recreatie en toerisme
Natuur
Landbouw
Mobiliteit
Samenleving en maatschappij
Gezondheid en leefklimaat
Milieu
Klimaatadaptatie
Energietransitie
Circulair

> KAART 1: REGIONALE CONTEXT

INLEIDING

De gemeente Mook en Middelaar telt vier kernen (Molenhoek, Mook, Middelaar en Plasmolen) met in totaal ruim 8.000 inwoners. Daarmee is het één van de kleinste gemeenten in de regio. De gemeente vormt het meest noordelijk gelegen deel van de kop van Noord-Limburg, maar is met name georiënteerd op de regio Nijmegen.

De gemeente maakt door haar unieke ligging deel uit van meerdere regio's, zoals de Gezondste Regio Noord-Limburg (r-nl), de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, het Rijk van Nijmegen en - samen met de buurgemeenten Bergen en Gennep - de Regio Maasduinen.

Gezien haar geografische ligging (op de grens van drie provincies en meerdere regionale samenwerkingsverbanden) is regionale samenwerking op verschillende beleidsterreinen voor de gemeente van groot belang. Tegelijkertijd is het belangrijk om als kleine, zelfstandige gemeente een heldere eigen koers te varen. Daarom dienen de unieke groene gebiedskwaliteiten, de historische identiteit van Mook en Middelaar en de dorpse kwaliteiten centraal te staan in de Omgevingsvisie.

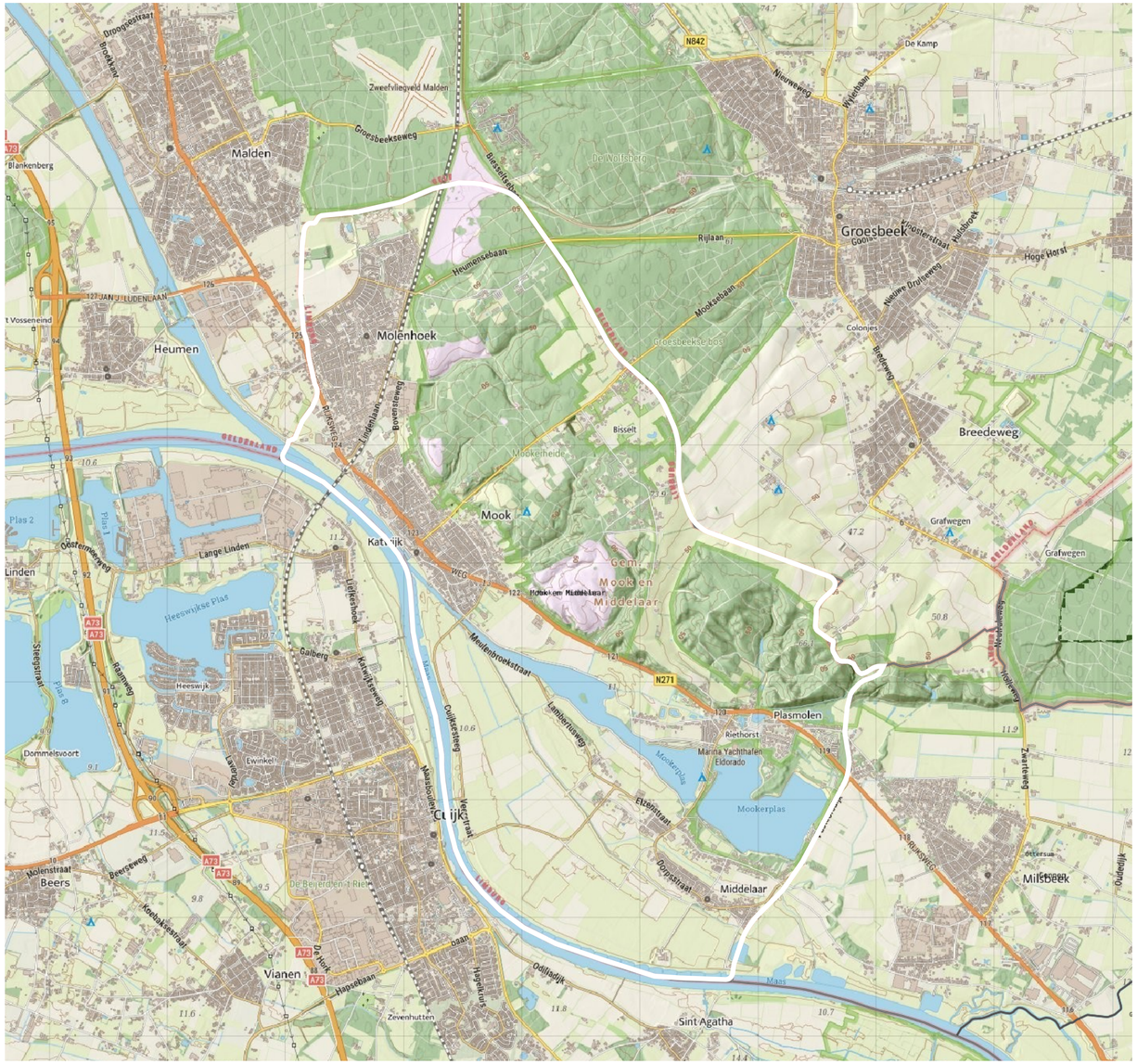
Stap 1: Beleidsinventarisatie en ruimtelijke analyse

De Omgevingsvisie Mook en Middelaar bevat het strategische en integrale beleid over de fysieke leefomgeving voor de hele gemeente en de lange termijn. Op dit moment werken wij aan stap 1: beleidsinventarisatie en ruimtelijke analyse. In deze eerste stap zijn alle relevante beleidsdocumenten van de gemeente, provincie en regionale samenwerkingsverbanden verzameld, geïnventariseerd en geanalyseerd. Op basis van deze beleidsdocumenten brengen we allereerst de gebiedskwaliteiten van de gemeente in kaart. We beschrijven daarbij op hoofdlijnen wat de belangrijkste karakteristieken zijn van het buitengebied en van de verschillende kernen in de gemeente. Zo ontstaat een goed beeld van de huidige opbouw van de gemeente en de kernen Mook, Middelaar, Molenhoek en Plasmolen. We stellen ook een digitaal kaartbestand samen met alle voor de Omgevingsvisie relevante kaartlagen.

Opzet en vervolg

In dit werkdocument zijn de gebiedskwaliteiten van Mook en Middelaar beschreven (deel 1), evenals de sectorale beleidsopgaven voor de komende jaren op basis van het bestaande beleid (deel 2). Dit werkdocument is op 7 september 2023 besproken met een ambtelijke projectgroep van de gemeente. Eind september worden de (aangescherpte) hoofdopgaven voor de Omgevingsvisie voorgelegd aan de gemeenteraad (RIA 28 september 2023) en de betrokken stakeholders (23 oktober 2023). Die hoofdopgaven kunnen dan verder worden aangevuld en aangescherpt, waarna ze nogmaals worden voorgelegd aan de gemeenteraad (RIA 8 november 2023).

DEEL 1: BESCHRIJVING VAN DE HUIDIGE SITUATIE

> KAART 2: TOPOGRAFIE GEMEENTE MOOK EN MIDDELAAR

BESCHRIJVING VAN DE HUIDIGE SITUATIE

De Omgevingsvisie zorgt voor samenhang in het (ruimtelijk) beleid van de gemeente Mook en Middelaar. Het huidige beleid van de gemeente is verspreid vastgelegd over verschillende beleidsplannen en visies. In de bijlage is een overzicht opgenomen van alle (sectorale) beleidsdocumenten van de gemeente Mook en Middelaar, evenals de relevante ruimtelijke visies, verkenningen en onderzoeken van de provincie en regio. Op basis van deze beleidsdocumenten geven we in dit eerste deel van het werkdocument een kenschets van de huidige situatie van de hele gemeente.

Beleidsvelden en thema's

Als fundament voor de Omgevingsvisie beschrijven we beknopt de huidige situatie van de gemeente. Hierbij komen alle voor de Omgevingsvisie relevante beleidsvelden en thema's aan bod. De volgende onderwerpen worden achtereenvolgens in woord en beeld beschreven:

Blauwgroene hoofdstructuur
- ondergrond
- landschap
- water
- groenstructuur

Erfgoed
- archeologie
- cultuurhistorie

Identiteit van de kernen
- historische ontwikkeling
- stedenbouwkundige structuur

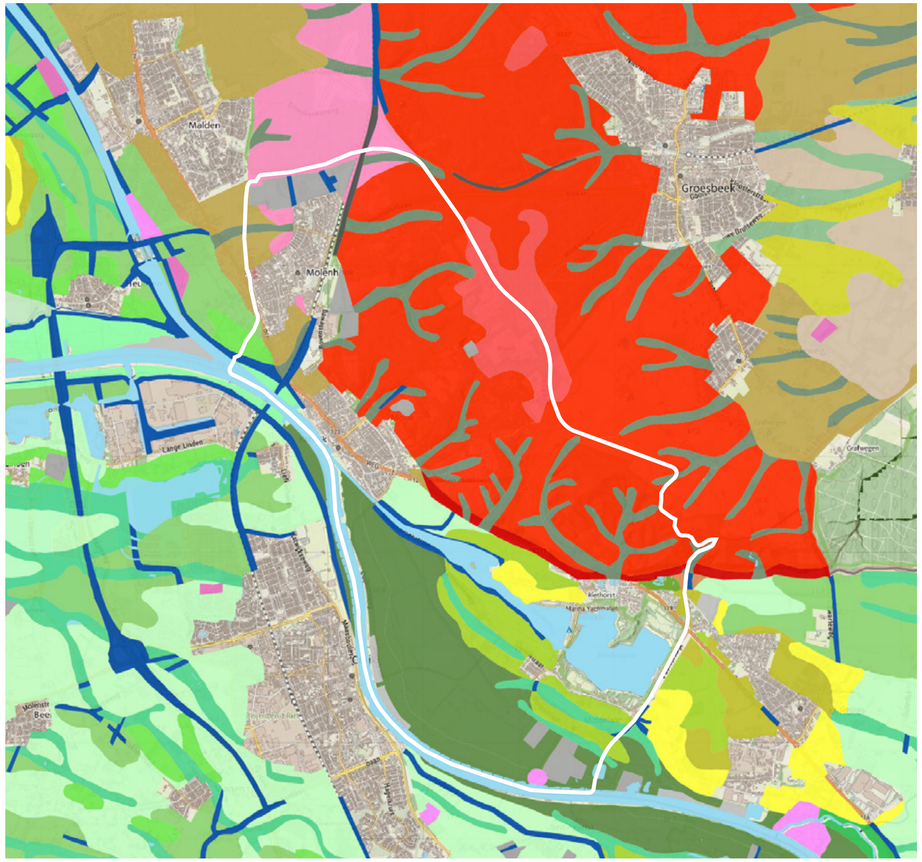
Ruimtegebruik en functies
- wonen
- werken en economie
- voorzieningen
- recreatie en toerisme
- natuur
- landbouw

Mobiliteit
- gemotoriseerd verkeer
- openbaar vervoer
- langzaam verkeer

Maatschappij en samenleving
- leefbaarheid
- gezonde leefomgeving

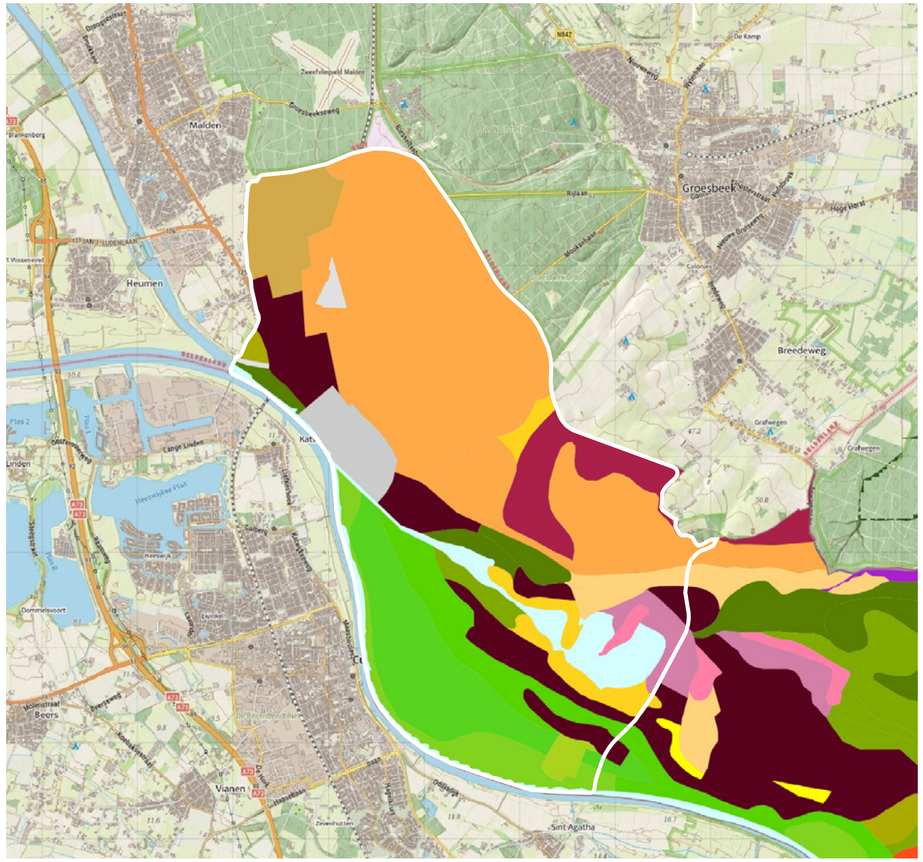
Milieu
- geluid
- bodemkwaliteit
- luchtkwaliteit

Duurzaamheid
- klimaat
- energie

> KAART 3: GEOMORFOLOGIE

- stuwwalplateau
- hoge stuwwal
- ondergraven stuwwalzijde
- droog dal
- smeltwaterglooiing
- smeltwaterwaaier
- terraswelving
- terrasvlakte
- rivierduin
- rivierdal
- geul van vlechtend water
- dijk

> KAART 4: BODEM

- holtpodzolgronden; grof zand
- vorstvaaggronden; grof zand
- gooreerdgronden; grof zand
- loopodzolgronden; grof zand
- hoge bruine enkeerdgronden; grof zand
- poldervaaggronden; zandige leem
- laarpodzolgronden; grof zand
- veldpodzolgronden; grof zand
- poldervaaggronden; zware zavel
- leek-/woudeerdgronden; lichte zavel
- ooivaaggronden; lichte zavel
- ooivaaggronden; lichte klei

ONDERGROND

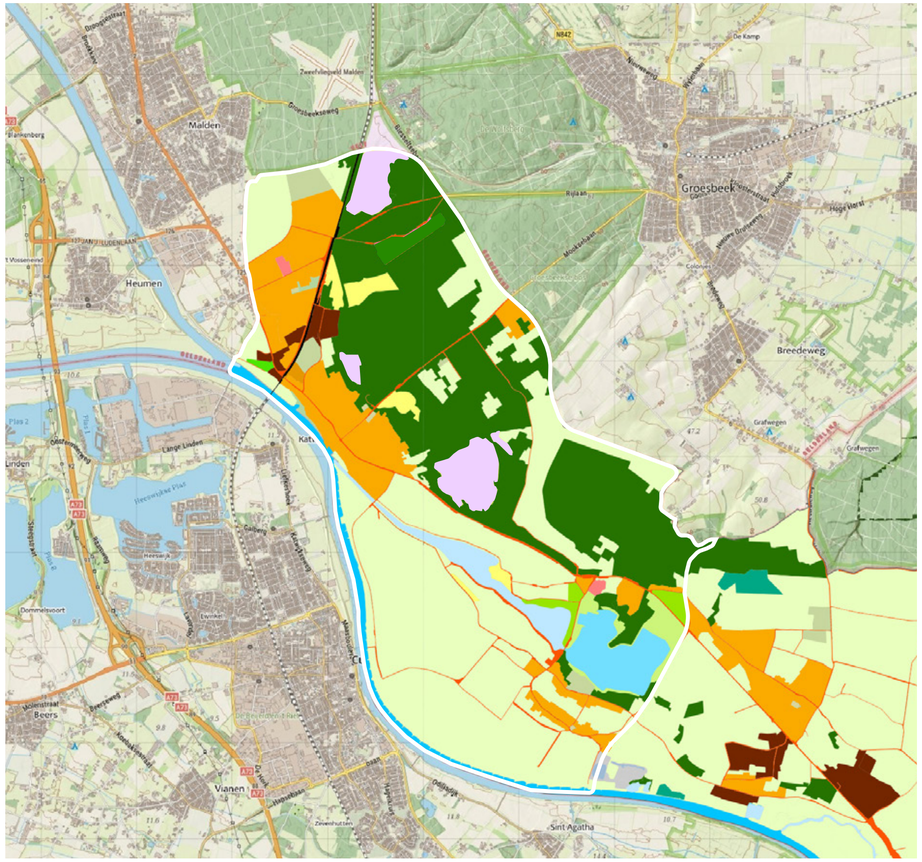
Geomorfologie

De gemeente Mook en Middelaar ligt in het uiterste noorden van de provincie Limburg. Landschappelijk gezien ligt het meest markante element in het noorden van de gemeente: de gigantische stuwwal die zich hoog boven het omringende landschap verheft. De stuwwal is gevormd in de voorlaatste IJstijd, zo'n 160.000 jaar geleden. De eeuwenoude ontstaansgeschiedenis van het gebied heeft gezorgd voor de huidige karakteristieke opbouw van de ondergrond met een grote diversiteit aan bodemkundige eigenschappen. Eeuwenlange erosie door ijs, water en wind heeft gezorgd voor verschillende geomorfologische (deel)gebieden, die op korte afstand van elkaar voorkomen.

Bodem

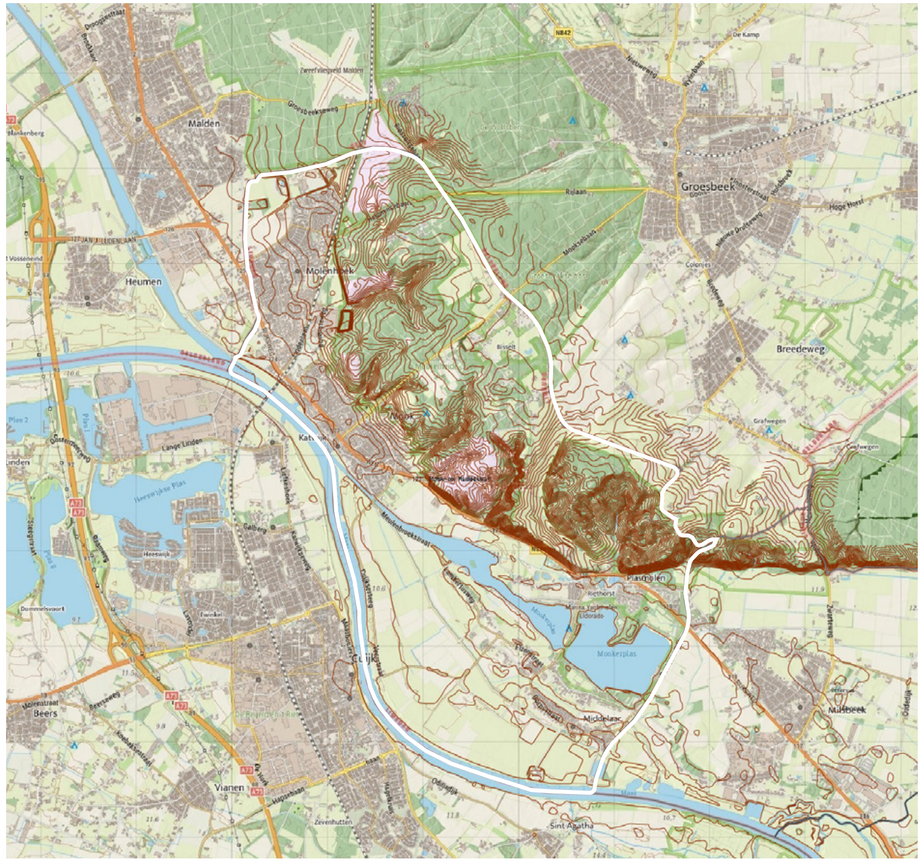
In het noorden van de gemeente ligt de stuwwal van Nijmegen, die in Duitsland doorloopt in het Reichswald. Deze stuwwal bestaat grotendeels uit zandgronden.
De westkant van de stuwwal, bij Molenhoek, heeft een glooiende helling doordat smeltwater vanaf de stuwwal stroomde naar het rivierdal van de Maas. De oude bewoningskernen van Molenhoek, Mook en Plasmolen zijn ontstaan op deze hoger gelegen fijne zandgronden in het overgangsgebied van de stuwwal.

In het winterbed van de Maas komen vooral rivierkleibodems voor. Omdat de Maas in vroegere tijden soms droog stond en er weinig begroeiing was, werd door de wind zand uit de droge rivierbodems opgewaaid en verderop afgezet. Hierdoor zijn enkele zandruggen en rivierduinen ontstaan. Middelaar ligt op een zandrug aan de voet van de stuwwal. Een groot gedeelte van de rivierduin in Middelaar is afgegraven ten behoeve van de zandwinning.

> KAART 5: VARIATIE IN LANDSCHAPPEN

- bos
- heide
- droog natuurgebied
- weide en akkerland
- recreatiegebied
- water

> KAART 6: HOOGTEKAART

- hoogtelijnen (TOP10NL)

LANDSCHAP

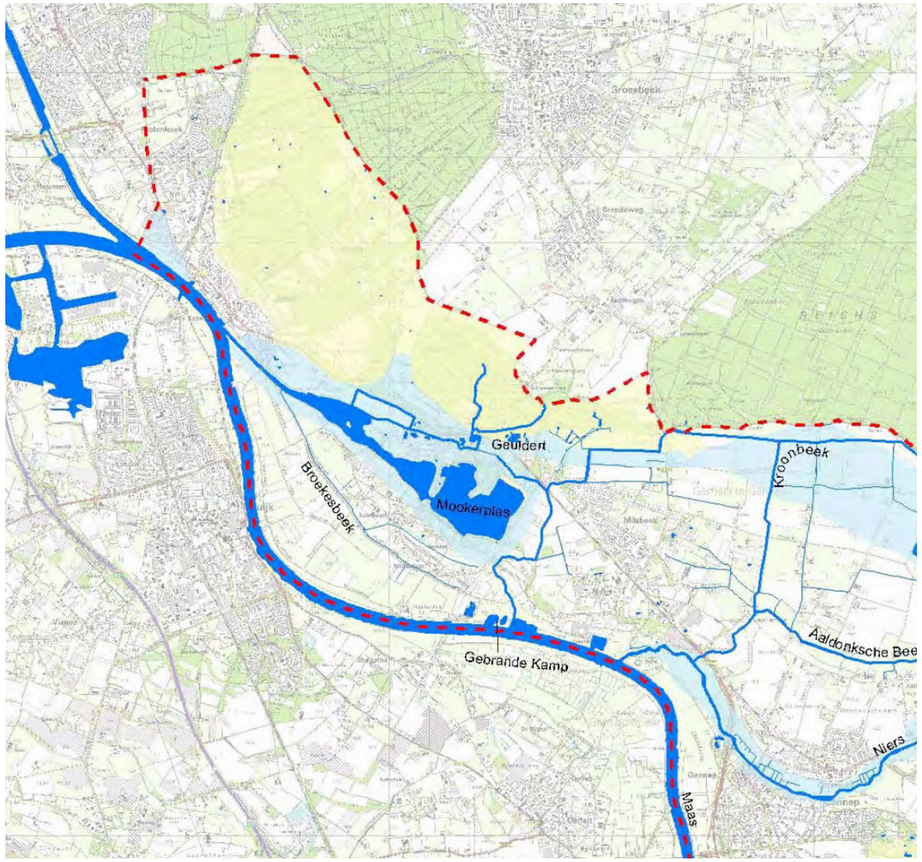
Variatie in landschappen

De verschillen in de ondergrond hebben in de loop der eeuwen geleid tot een grote diversiteit aan landschappen binnen de gemeentegrenzen. De gemeente Mook en Middelaar kent hierdoor landschappelijk gezien een grote variatie op een relatief klein oppervlak. Er is heide en bos, akkers en weilanden en de rivier de Maas.

In het laaggelegen Maasdal komen relatief veel graslanden voor. Door de ligging in het winterbed van de Maas, staan hier bijna geen (bedrijfs)gebouwen, wat het gebied een natuurlijke en groene uitstraling geeft. De weilanden en de vele heggen zorgen voor een groen, half-open kleinschalig karakter. De Maasheggen dienden vroeger als perceelscheiding en veekering. De hooggelegen stuwwal is bebost. In de bossen zijn enkele kleine akkers en weilanden te vinden. Deze karakteristieke open plekken zijn waardevol voor de natuurkwaliteit van het bos. Ze zorgen voor meer natuurlijke overgangen en variatie in het besloten bos. Tussen de stuwwal en het Maasdal ligt een gevarieerde overgangszone met rivierduinrelicten, bomenrijen, houtwallen en beken.

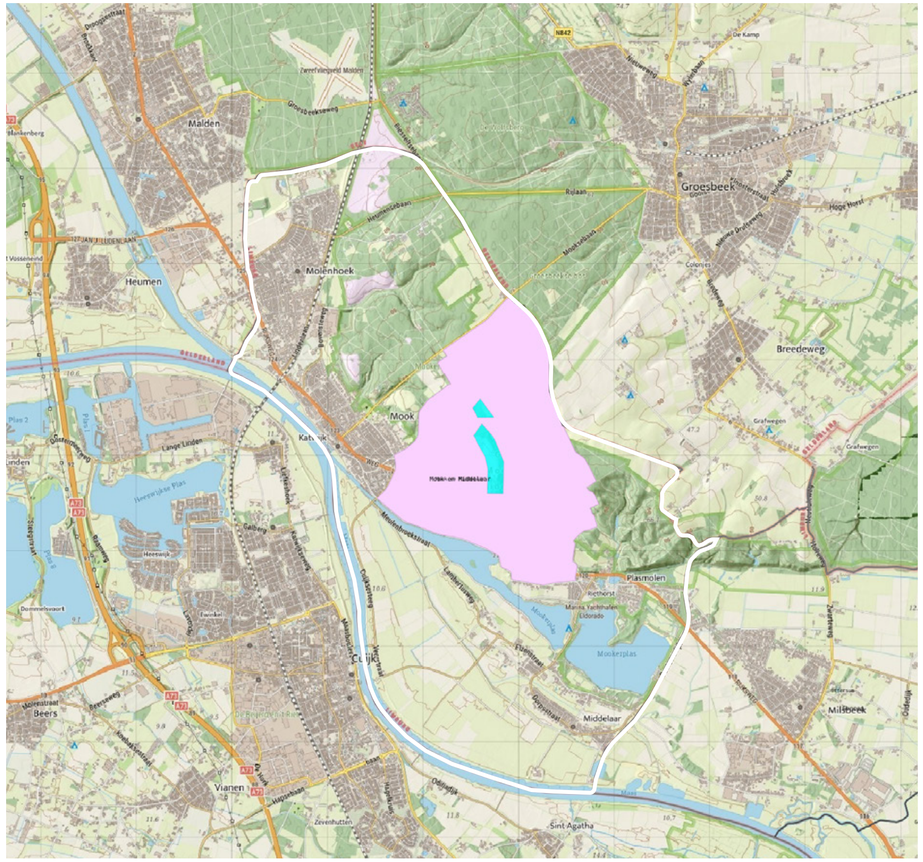
Opvallende hoogteverschillen

Hoogteverschillen spelen een grote rol in de beleving van het landschap in de gemeente. De hooggelegen delen van de gemeente liggen boven op de stuwwal (van 60 tot 80 meter +NAP). Het laagstgelegen deel ligt in het Maasdal en heeft een gemiddelde hoogte van zo'n 8 tot 10 meter +NAP. De dijken en kades langs de Maas hebben hier een hoogte van 13 à 14 meter +NAP. In het Maasdal komen kleinere hoogteverschillen voor in de vorm van zandruggen. Tussen de hoge stuwwal en het Maasdal ligt een overgangsgebied met glooiende hellingen.

> KAART 7: GRONDWATERSYSTEEM

infiltratie
kwel
water

> KAART 8: WATERWINGEBIED

waterwingebied
grondwaterbeschermingsgebied

WATER

Grondwater

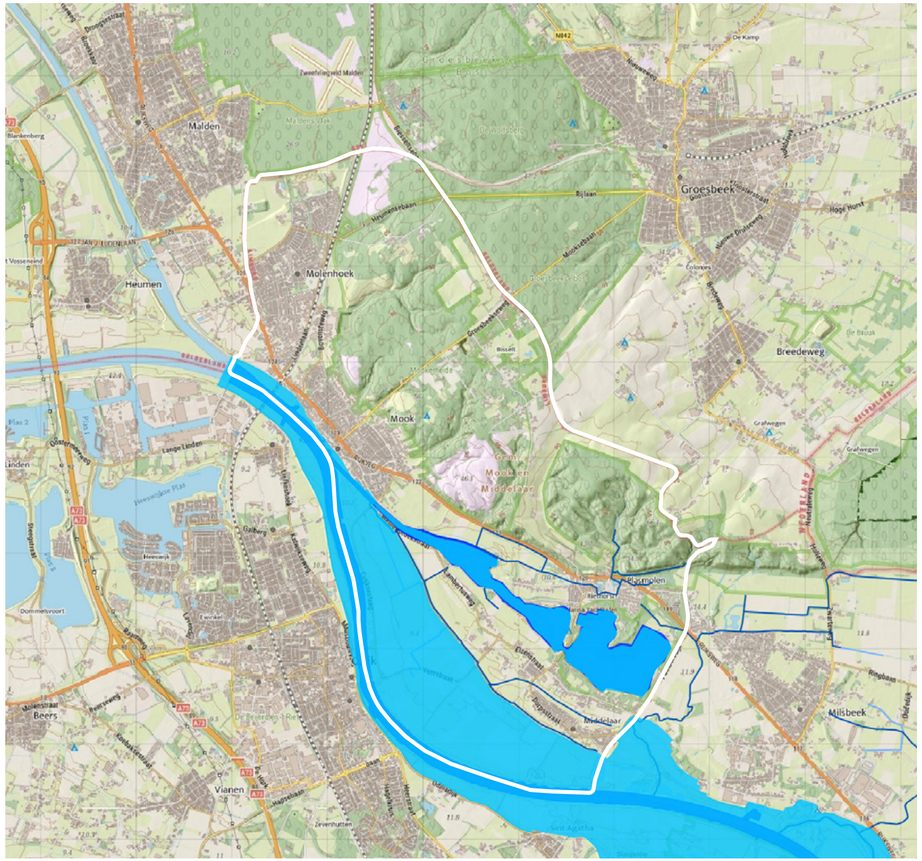
Het grondwatersysteem van de gemeente maakt deel uit van het stuwwalsysteem van Nijmegen. Het grondwater infiltreert op de stuwwal (deels in Duitsland) en komt omhoog in een zone met kwelgebieden aan de voet van de stuwwal. Door de invloed van afgravingen (zoals de Mookerplas) en de grondwateronttrekking ten behoeve van de drinkwatervoorziening, wordt de grondwaterstand op de stuwwal steeds lager en verdrogen de bronbeken ten zuiden van de stuwwal.

Waterwingebied

Drinkwater komt in Mook en Middelaar letterlijk van (of uit) eigen bodem komt. Voor de waterwinning wordt gebruik gemaakt van een waterwingebied op de Mookerhei. Het gewonnen water is van goede kwaliteit, de zuivering beperkt zich vooral tot het verwijderen van ijzer en mangaan. Het water bevat van nature weinig kalk. Om vervuiling van het grondwater te voorkomen is rond het waterwingebied een grondwaterbeschermingsgebied en boringsvrije zone aangewezen. Zij worden extra beschermd.

De Maas

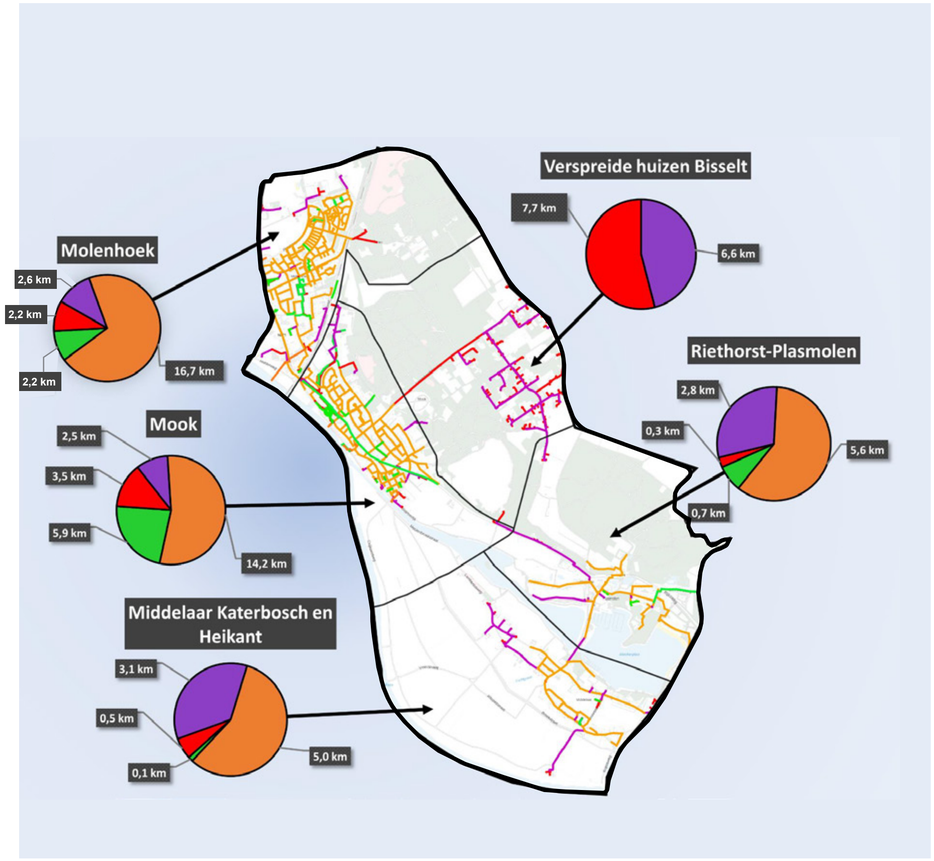
De Maas verbindt Limburg en de Limburgers van Zuid naar Noord. We maken gebruik van de Maas voor ons drinkwater, als vaarweg, voor wateraanvoer in de kanalen en voor voldoende zoetwater in droge perioden. De ligging van de gemeente Mook en Middelaar aan de rivier de Maas gaat gepaard met extra regelgeving en beleid ten aanzien van hoogwaterveiligheid. Bij hoge waterstanden in de winter staat het winterbed van de Maas regelmatig onder water.

> KAART 9: MAAS EN REGIONALE WATERSTRUCTUUR

Maas en Maasplassen

primaire watergangen Waterschap Limburg

> KAART 10: RIOOLSTELSEL

gemengde riolering: hemelwater- en afvalwater afvoer (totaal 41,5 km)

HWA-stelsel: hemelwater afvoer (totaal 9 km)

DWA-stelsel: afvalwater afvoer (totaal 14,2 km)

pers- of drukriolering: buitengebied (totaal 17,6 km)

De dijken zijn na de extreme hoogwaterstanden van 1993 en 1995 aangelegd en hebben in 2005 de status van primaire waterkering gekregen. Het huidige dijktraject voldoet niet aan deze waterveiligheidsnorm. De dijken in het Maasdal moeten daarom verhoogd en versterkt worden om te voldoen aan een overstromingskans van 1/300 per jaar. De huidige rivierdijk in het Maasdal heeft een hoogte die verloopt van NAP +13,0 meter tot NAP +13,7 meter. De dijken in het Maasdal worden gemiddeld circa 0,6 meter verhoogd om aan de waterveiligheidsnorm te voldoen. Daarbij worden ook diverse maatregelen getroffen gericht op verbetering van de ruimtelijke kwaliteit.

Regionaal watersysteem

De gemeente beheert samen met het Waterschap Limburg het regionale watersysteem. Het grondgebied van de gemeente Mook en Middelaar kent een aantal kleinere waterlopen met een natuurlijke oorsprong, zoals de Mookse Molenbeek en de hierop afwaterende Helbeek en de Drie Meertjes. Daarnaast kent het gebied gegraven wateren zoals de zandafgraving van de Mookerplas uit de periode 1950-1970 en diverse watergangen in het agrarisch gebied.

Waterbeheer en riolering

De gemeente is verantwoordelijk voor inzameling van afstromend hemelwater van percelen waarvan de eigenaren niet zelf kunnen voorzien in afvoer naar oppervlaktewater of bodem. De voorkeursvolgorde die we hierbij hanteren is vasthouden, bergen en afvoeren. Binnen de gemeente beheren we meerdere voorzieningen met betrekking tot waterbeheer en riolering, zoals rioolleidingen, gemalen, kolken en infiltratievoorzieningen zoals wadi's. Een groot deel van het rioolstelsel is al voor 1970 aangelegd, maar gemiddeld genomen nog van goede kwaliteit.

> KAART 11: GROENE HOOFDSTRUCTUUR

GROENSTRUCTUUR

Openbaar groen in de dorpen

De dorpen in de gemeente hebben een sterke relatie met het omliggende landschap. Als gevolg hiervan zijn er relatief weinig groenvoorzieningen in de dorpskernen. Het openbaar groen in de dorpen bestaat hoofdzakelijk uit plantsoenen, speelplekken en solitaire bomen of boomgroepen op pleinen en in straten. Dit openbaar groen is essentieel voor de beleving en het gebruik van de buitenruimte en de kwaliteit van de woonomgeving. Het groen is ook belangrijk voor de gezondheid van mens en dier. Het zorgt voor de productie van zuurstof, het zuivert lucht, vangt fijnstof op, geeft verkoeling en beschutting. Naast openbaar groen kan ook particulier groen op private terreinen een belangrijke rol vervullen voor de kwaliteit van de openbare ruimte, hoewel dit groen oorspronkelijk niet hiervoor is aangeplant.

De bijgevoegde kaart geeft de groene hoofdstructuur in de gemeente aan. Op lokale schaal is er meer groen aanwezig, zowel in de dorpen als daar buiten.

Buitengebied

Groen speelt ook een belangrijke rol in de beleving van het buitengebied. Dat geldt dan met name voor bomen en laanstructuren. Andere kleine landschapselementen, zoals heggen en houtwallen, komen in het gebied nog maar sporadisch voor. Aan de oostzijde van de Maas zijn in de afgelopen decennia veel meidoorn- en sleedoornheggen verdwenen. Slechts hier en daar zijn nog kleinschalige heggenpatronen zichtbaar. De aanplant van nieuwe heggen in het buitendijkse gebied is lastig vanwege een vergunningsplicht op basis van de Waterwet.

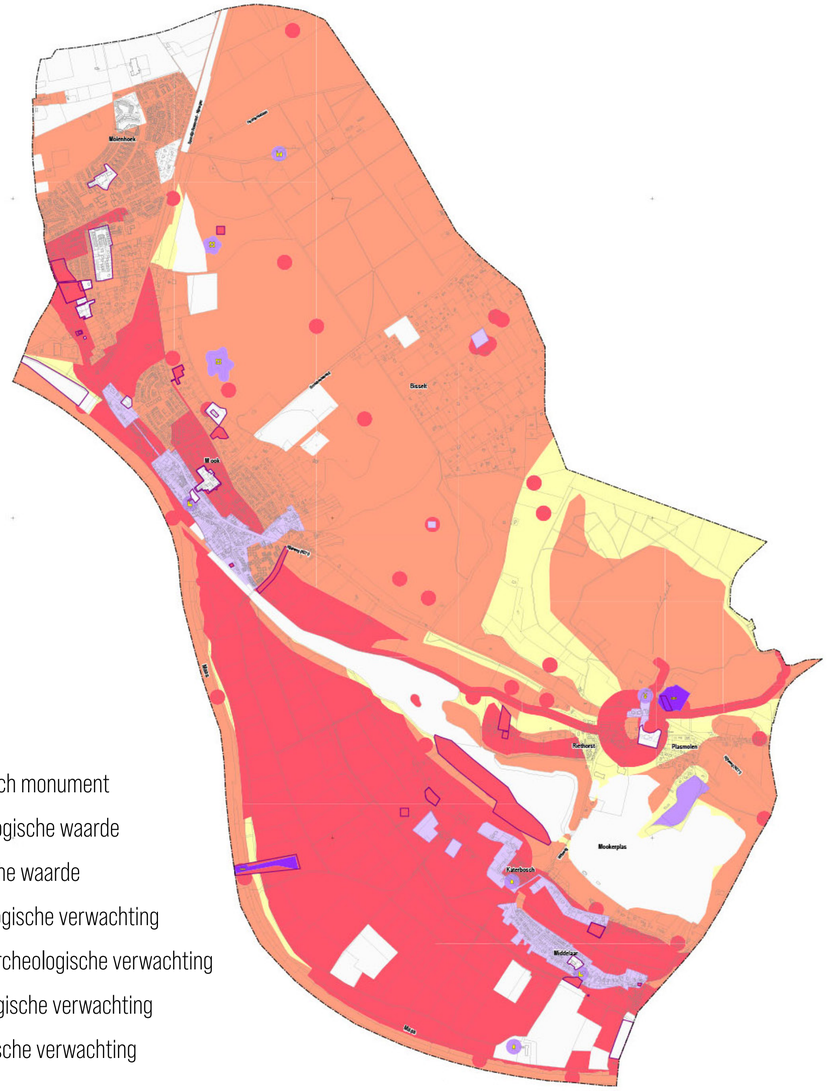
Het Maasheggengebied is een van de oudste cultuurlandschappen van Nederland en wordt gekenmerkt door haar landschappelijke fraaiheid en ecologische waarde. In het visiestuk ‘Gehecht aan Heggen’ zijn de mogelijkheden beschreven voor een toekomstbestendig Maasheggenlandschap.

De bomen- en laanstructuren in het buitengebied zijn veelal lijnvormig en lopen met de Maas en de stuwwal mee. In de open agrarische gebieden bepalen lange bomenrijen het landschapsbeeld. In het Maasdal accentueren de bomen en beplanting de ligging van de rivier.

Een bijzondere bomenrij vormen de bakenbomen, die op regelmatige afstand van elkaar zijn aangeplant om als baken te dienen voor de scheepvaart bij hoogwater. De bakenbomen worden niet meer onderhouden en zullen gedeeltelijk verdwijnen door de aanleg van natuurvriendelijke oevers langs de Maas.

Groenbeheer

Structureel en efficiënt groenbeheer is van essentieel belang voor de kwaliteit van de openbare ruimte. Als gemeente zetten we daarbij vooral in op structureel groen met een omvang van enige betekenis (dus geen kleine stukjes ’snippergroen’). Natuurlijk beheer past binnen een groene gemeente als Mook en Middelaar. Dit natuurlijk beheer vindt vooral in de extensief te onderhouden delen van het buitengebied plaats. Net buiten de bebouwde kom zijn er overgangsgebieden, die ook redelijk extensief onderhouden kunnen worden. De intensief te beheren gebieden liggen in de dorpskernen en bij belangrijke gebouwen of wooncomplexen.

1 wettelijk beschermd archeologisch monument
2 gebieden van zeer hoge archeologische waarde
3 gebieden van hoge archeologische waarde
4 gebieden met een hoge archeologische verwachting
5 gebieden met een middelhoge archeologische verwachting
6 gebieden met een lage archeologische verwachting
7 gebieden zonder een archeologische verwachting

> KAART 12: ARCHEOLOGISCHE BELEIDSKAART

ARCHEOLOGIE

Archeologische beleidskaart

De archeologische beleidskaart dient als basis voor het archeologiebeleid voor de gemeente Mook en Middelaar. De kaart bevat zeven beleidscategorieën, variërend van wettelijk beschermde archeologische monumenten tot gebieden zonder archeologische verwachting.

Strategisch landschap

Door de natuurlijke ligging aan de Maas heeft de gemeente Mook en Middelaar in het (verre) verleden een strategische rol gespeeld. Veel van de archeologische monumenten in de gemeente zijn dan ook verbonden met de geschiedenis van dit strategische landschap. In dit gebied kunnen drie regionale thema's worden onderscheiden uit verschillende tijdvakken: Romeinse Tijd, Tachtigjarige oorlog en Tweede Wereldoorlog.

Romeinse Tijd

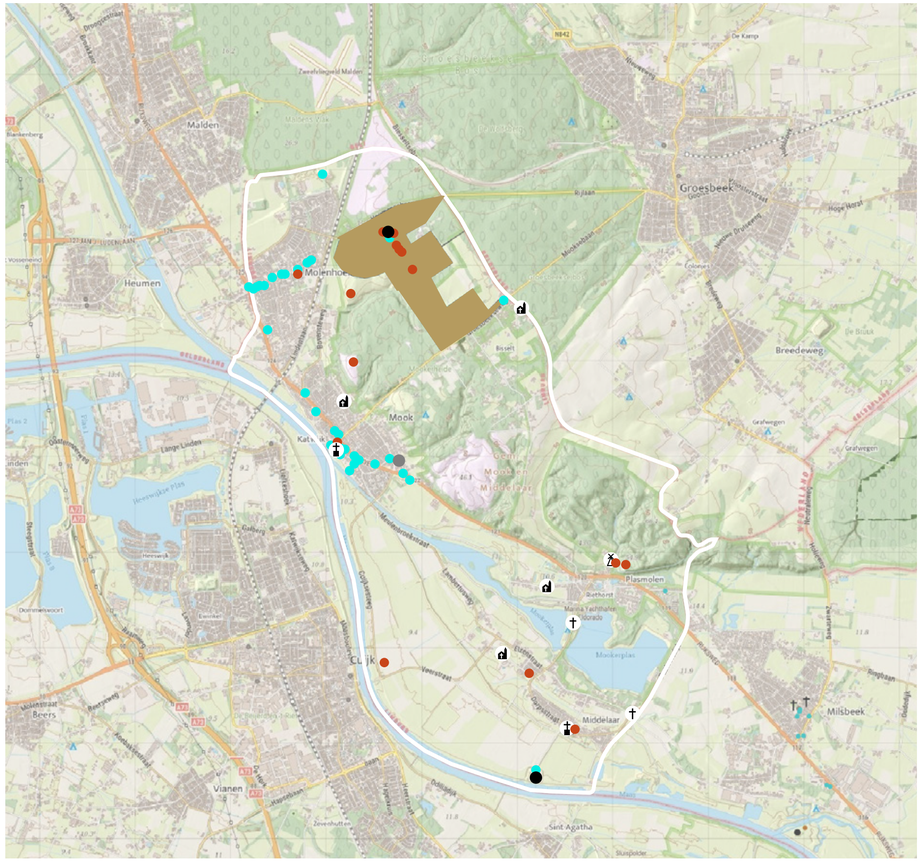
In de Romeinse Tijd vormden de grote rivieren de grenzen van het Romeinse Rijk. Tegelijk waren het belangrijke handelsroutes. De route over de Maas tussen Nijmegen en Maastricht was een van de hoofdroutes. Vanuit deze handelsroute zijn ook de eerste wegen ontstaan. In de Romeinse Tijd is veelal sprake geweest van geclusterde groepjes boerenerven met een meer centrale zone van akkers. Tussen de akkers en nederzettingen lagen grafvelden. Op de terrasrand tussen Mook en Middelaar zijn tot op heden een tiental nederzettingen bekend en negen grafvelden. De bekendste Romeinse vondsten betreffen de villa op het landgoed Sint Jansberg bij Plasmolen. Daarnaast zijn er resten van een Romeinse brug aangetroffen nabij Middelaar.

De Tachtigjarige oorlog

Mook is vooral bekend van de Slag op de Mookerhei op 14 april 1574, een veldslag tussen de Oranjes en de Spanjaarden tijdens de Tachtigjarige oorlog. In die tijd strekte de Mookerheide zich nog uit tot aan de stadswallen van Nijmegen. De Tachtigjarige oorlog was een onrustige periode, waarin veel werd gevochten in deze streek. Ieder dorp had een eigen vluchtschans, waarin mensen en vee in veiligheid gebracht konden worden, om zich te verdedigen tegen kleinere bendes. De Mookerschans is hier een voorbeeld van. Deze schans is tot in de 18e eeuw onderhouden en maakt deel uit van het strategisch landschap.

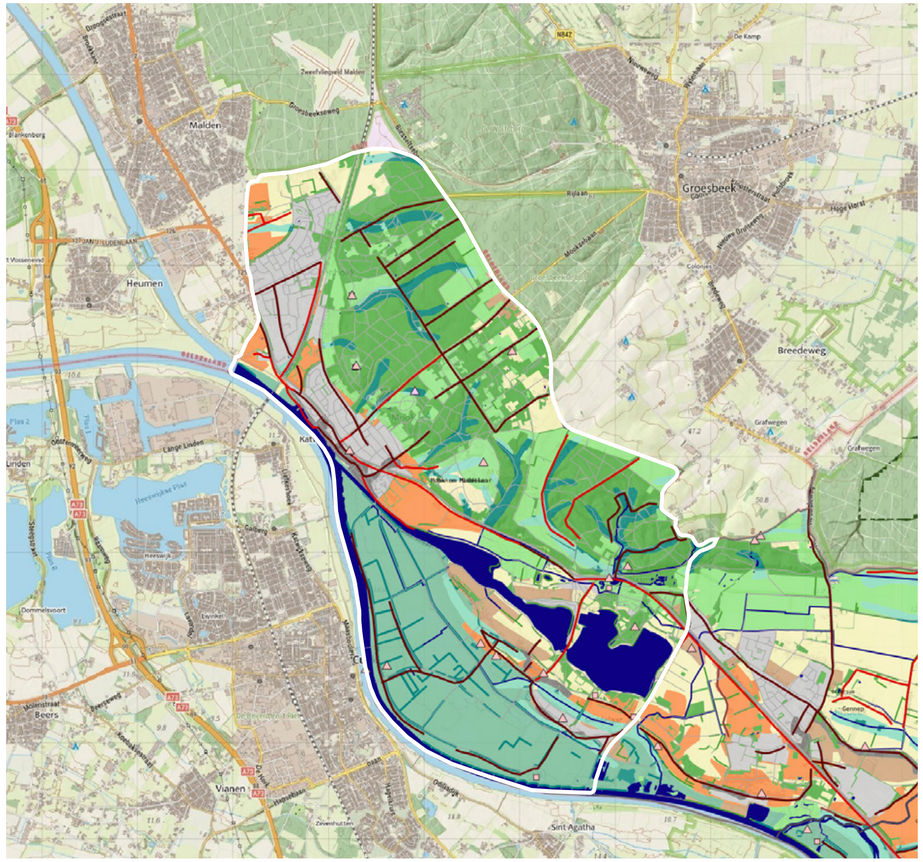
Tweede Wereldoorlog

Ook in de Tweede Wereldoorlog heeft in de gemeente Mook en Middelaar een hevige strijd gewoed. Mook, Plasmolen en Middelaar lagen in het frontgebied. De oorlog heeft markante sporen achtergelaten, zowel in de natuur, het landschap als in de kernen van de gemeente. Er bestaat hierdoor een risico op het aantreffen van munitie in de gemeente. We vinden in Mook de War Cemetery, een erebegraafplaats voor gesneuvelde militairen uit de Tweede Wereldoorlog. Het 'Monument voor het Kunstenaarsverzet' in Mook herinnert aan de kunstenaars uit de regio die tijdens de Tweede Wereldoorlog actief waren in het verzet. Het oorlogsmonument in Middelaar is opgericht ter nagedachtenis aan de duizenden militairen die hier tijdens operatie 'Market Garden' zijn gesneuveld. Bij de veerstoep aan de Maas bij Mook staat een monument ter nagedachtenis aan de korporaal Antonio Barbaro die omkwam tijdens een geslaagde poging om twee kameraden van de verdrinkingsdood te redden.

> KAART 13: MONUMENTEN

- rijksmonument
- gemeentelijk monument (MIP)
- historische buitenplaats
- kerken
- molens
- kapellen
- kruisen
- kastelen
- overig

> KAART 14: HISTORISCH LANDSCHAP

- bos in mozaieklandschap
- mozaieklandschap
- bos in dalenlandschap
- beekdal
- rivierdal
- droge heideontginning
- velden
- kampen en oude graslanden
- water
- oude wegen (ouder dan 1806)
- oude wegen (1806-1890)
- oude waterlopen

CULTUURHISTORIE

Monumenten

Er wordt onderscheid gemaakt tussen rijks- en gemeentelijke monumenten. Rijksmonumenten kunnen bestaan uit oude boerderijen, molens of andere historische objecten. Op de Mookerheide bevindt zich Jachtslot de Mookerheide, een rijksmonument daterend uit het begin van de 20e eeuw. Van het Huis Middelaar, een vestingwerk dat vanaf 501 na Chr. aan de Maas heeft gestaan, zijn alleen nog een paar grachtcontouren in het landschap te zien. Op deze plek staat nu een boerderij. Naast rijksmonumenten beschikt de gemeente ook over een gemeentelijke monumentenlijst met o.a. monumentale woningen, kerken, kapellen en oorlogsmonumenten.

Historisch landschap

In de Romeinse Tijd was al veel land ontgonnen voor de landbouw, maar in de Vroege Middeleeuwen zijn deze gronden weer bebost geraakt en ontstonden heidevelden op de schrale gronden. Vanaf de 18e en 19e eeuw zijn de woeste bos- en heidegebieden weer ontgonnen en voor de landbouw geschikt gemaakt. Met name akkerbouw was mogelijk op deze drogere gronden in het bosrijke mozaieklandschap.

De nattere lagergelegen gronden werden gebruikt als weidegrond voor het vee. Hier plantte men hagen, heggen en houtwallen als veekering, en voor gebruik van hout en vruchten. In de loop der jaren ontstonden nieuwe technieken en werden de ontginningen steeds grootschaliger met een rechtlijnige (ruil)verkaveling en wegenstructuur. Er zijn echter nog verschillende gebieden met historische ontginningspatronen, waarvan een aantal nu nog terug te vinden is in het landschap zoals de oude graslanden in het Maasdal en de oude bouwvelden rond de dorpskernen van Mook en Middelaar.

> KAART 15: HISTORISCHE ATLAS (SITUATIE ROND 1930)

HISTORISCHE ONTWIKKELING

Mook

Mook is ontstaan als lintdorp. Het dorp was lange tijd niet groter dan een paar straten met lintbebouwing. De stedenbouwkundige structuur is ook nu nog vooral gekoppeld aan de van oudsher structuurbepalende wegen in het dorp: de Rijksweg, Groesbeekseweg en Kerkstraat. De oudste bebouwing van Mook bevindt zich rondom deze wegen. Hier liggen ook de monumentale, publieke gebouwen zoals het raadhuis en de kerk. Tot circa 1950 heeft de kern een overwegend agrarisch karakter. Mook ontwikkelde zich in de na-oorlogse periode als suburbane woonkern met verschillende woonbuurten. De latere uitbreidingen van het dorp zorgden ervoor dat de onbebouwde zone tussen Mook en Molenhoek steeds smaller werd. Beide kernen zijn nu alleen nog van elkaar gescheiden door de sportvelden en het spoor. Veel mensen die in Mook wonen werken in Nijmegen. Dit maakt de kern tot een zogenaamd forenzendorp.

Molenhoek

Molenhoek heeft zijn naam te danken aan de Heumsche molen, die in 1737 in het gebied werd gebouwd. De groei van het dorp vindt tot 1930 alleen langs de belangrijkste infrastructuur plaats, de Rijksweg en de Stationsstraat. De stedenbouwkundige structuur van Molenhoek werd vanoudsher bepaald door deze wegen. De kruising van beide wegen was een belangrijk entree en knooppunt voor Molenhoek. Deze functie is nu overgenomen door de kruising van de Rijksweg met de Ringbaan. De kerk en omgeving vormen, in combinatie met het winkelcentrum, het hart van het dorp. Tussen de structuurbepalende wegen in het dorp liggen diverse woonbuurten met uiteenlopende karakters en woonmilieus.

Middelaar

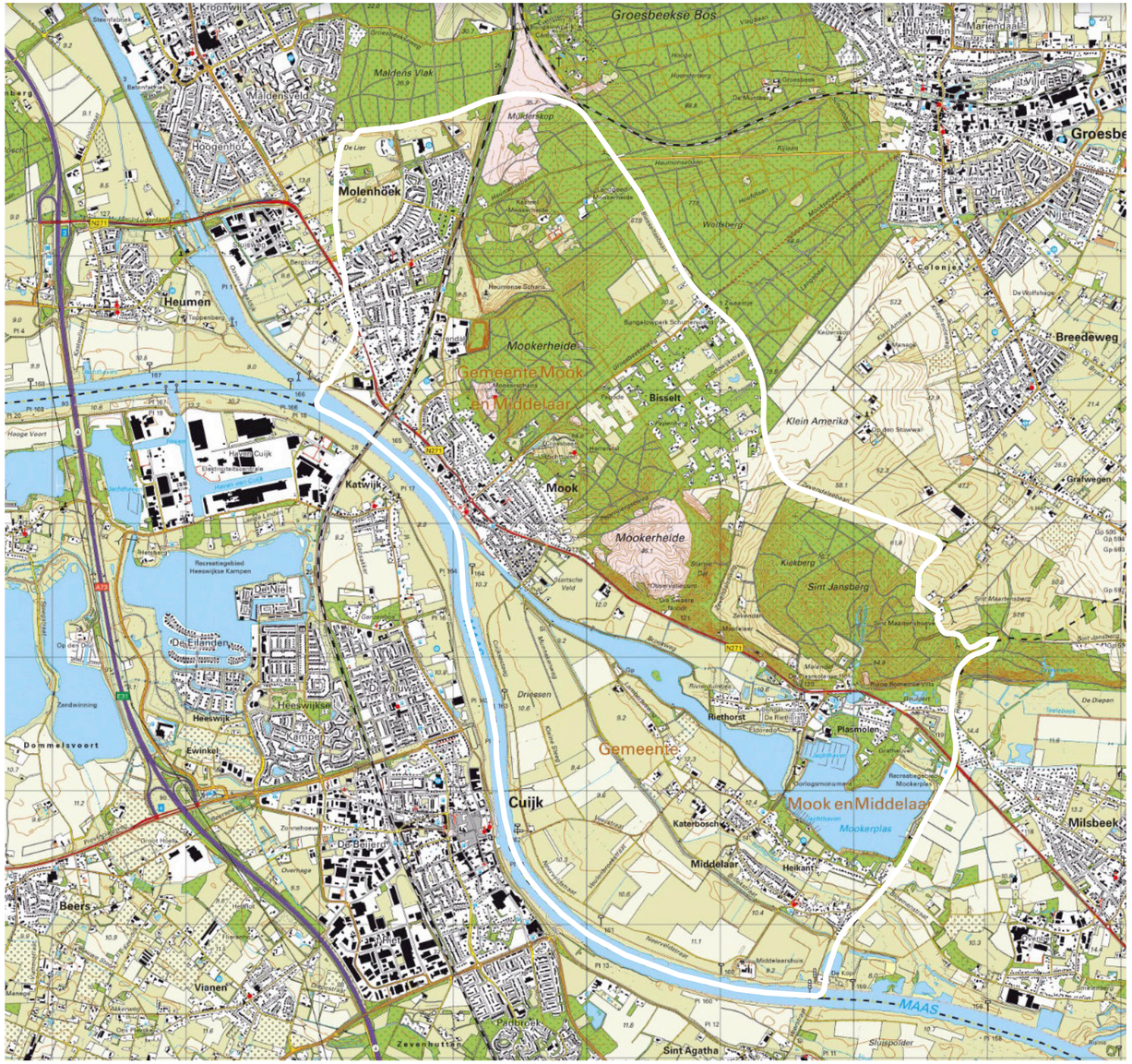
Middelaar ligt dicht bij de Maas, op een natuurlijke hoogte in het weidelandschap. In Middelaar is de originele structuur, bestaande uit een dubbel bebouwd lint nog goed zichtbaar. Beide linten liggen op de hogere zandrug, van elkaar gescheiden door een beek. Er was een 14e-eeuws kasteel, Huis Middelaar, dat in de loop van de 19e eeuw werd gesloopt. Op het terrein zijn nog gracht-resten en ondergrondse muurresten van het kasteel aanwezig. In de Tweede Wereldoorlog viel Middelaar ten prooi aan bombardementen, waarbij het dorp vrijwel geheel werd verwoest. Bij het dorp liggen de buurtschappen Heikant en Katerbosch vlak bij de Mookerplas.

Plasmolen

Plasmolen is het kleinste dorp van de vier nederzettingen. De naam stamt af van de Bovenste Plasmolen, een watermolen uit 1725. Van de vier dorpen is Plasmolen een uitzondering omdat het geen kerkdorp is. De kern heeft een bijzondere ontwikkeling doorgemaakt, toen de schilder Jacques van Mourik zich hier vestigde rond 1900. Vanaf die tijd heeft Plasmolen zich ontwikkeld tot een kunstenaarsdorp, waardoor er vaak exposities plaatsvinden. Bij Plasmolen ligt buurtschap Riethorst.

De Bisselt

De Bisselt is een buurtschap met circa 100 woningen in de bossen tussen Mook en Groesbeek, deels gelegen in het natuurgebied de Mookerheide. Een deel van de woningen heeft een recreatieve bestemming, maar deze vakantiewoningen mogen wel permanent bewoond worden.

> KAART 16: DORPEN EN BUURTSCHAPPEN

STEDENBOUWKUNDIGE STRUCTUUR

Dorpen met een eigen karakterstiek

De ruimtelijke karakteristiek van de dorpen Mook, Middelaar, Molenhoek en Plasmolen wordt in belangrijke mate bepaald door de bijzondere landschappelijke kwaliteiten en de groene elementen binnen de bebouwde kom van de kernen. Het groene karakter van de dorpen vormt dan ook het visitekaartje van de gemeente Mook en Middelaar en zorgt voor een herkenbare identiteit van de dorpen.

Vitale kernen

In de dorpen hebben de laatste jaren diverse in- en uitbreidingen plaatsgevonden. In de gemeente staan daarnaast nog diverse woningbouwprojecten op de planning. Daarmee levert Mook en Middelaar een (bescheiden) bijdrage aan de regionale opgaven binnen de regionale verstedelijkingsstrategie voor het Rijk van Nijmegen en De Groene Metropool. Binnen die regionale context heeft het dorpse gebied van Mook en Middelaar een sterke eigen identiteit dat van grote waarde kan zijn als uitloopgebied voor het aangrenzende stedelijke gebied. De woonmilieus in de dorpen van het ommeland zijn kleinschaliger en kennen een lagere dichtheid. Woningbouw biedt kansen om de kernen vitaal te houden en de leefbaarheid op peil te houden. Verdichten, transformatie, en mogelijk gestapelde bouw kunnen daarbij helpen mits het behoud van identiteit daarbij geborgd wordt.

In- en uitbreidingen

In Molenhoek wordt met Molenhoek-Zuid een dorpsuitbreiding met circa 250 woningen gerealiseerd in diverse prijsklassen, zowel voor starters, doorstarters als senioren. Daarnaast zijn er verschillende kleine woningbouwprojecten in ontwikkeling in de gemeente, zoals Herrendael Staete in Mook, Villa Lierdal in Molenhoek en woningbouw op de plek van Hotel Plasmolen.

WONEN

Bevolkingsopbouw en huishoudens

De gemeente telt 8.045 inwoners in 2023 (bron: CBS), waarvan 3.742 in Molenhoek, 3.085 in Mook, 875 in Middelaar en 343 in Plasmolen. De inwoners zijn over 3.643 huishoudens verspreid. Gemiddeld bestaan de huishoudens in de gemeente dus uit 2,2 personen. Een relatief groot aandeel (31%) van de huishoudens bestaat echter uit één persoon.

In Mook en Middelaar wonen relatief veel middelbare inwoners van 45 tot 65 jaar (33%) en 65-plussers (27%) en juist weinig 25 tot 45-jarigen (17%) en kinderen tot 15 jaar oud (12%). Verder zijn er bewoners van de leeftijdsgroep jongeren van 15 tot 25 jaar (11%). De demografische ontwikkeling laat zien dat er de komende jaren sprake zal zijn van ontgroening (vertrek van jongeren) en vergrijzing (relatief sterke toename van het aantal ouderen). De bevolking van de gemeente is relatief hoogopgeleid (37%) een heeft een relatief hoog inkomen. Slechts 5,8% van de bevolking heeft moeite met rondkomen. Dat is het laagste percentage in de regio en aanzienlijk minder dan het landelijk gemiddelde (12,7%).

Woonomgeving

Middelaar staat bekend om de rust en ruimte en het landelijk wonen. De kleinschaligheid en het dorpse karakter vormen unieke woonkwaliteiten, gecombineerd met een aantrekkelijk woningaanbod en grootstedelijke voorzieningen dichtbij. De nabijheid van Nijmegen geeft een extra dimensie aan de woonomgeving. In Mook en Middelaar wonen dan ook relatief veel jonge gezinnen, die onder andere vanuit Nijmegen in de gemeente zijn komen wonen.

Voor alle kernen geldt dat de ruimtelijke kwaliteit van de omgeving zeer goed is. Zowel natuur, werk als infrastructuur zijn nabij. Dit resulteert in relatief hoge huizenprijzen. De WOZ-waarde in de gemeente Mook en Middelaar bedraagt volgens de meest recente CBS-data in 2023 gemiddeld €424.000,-. Dat is ruim hoger dan het gemiddelde van de provincie Limburg (€289.000) en het landelijke gemiddelde voor heel Nederland (€369.000,-).

Woningvoorraad

In Mook en Middelaar staan meer koop- (75%) dan huurwoningen (25%). Daarmee is het percentage koopwoningen in Mook en Middelaar hoger dan in Nederland. In de kernen staan voornamelijk grondgebonden woningen. De verdeling naar woningtypen ziet er als volgt uit:

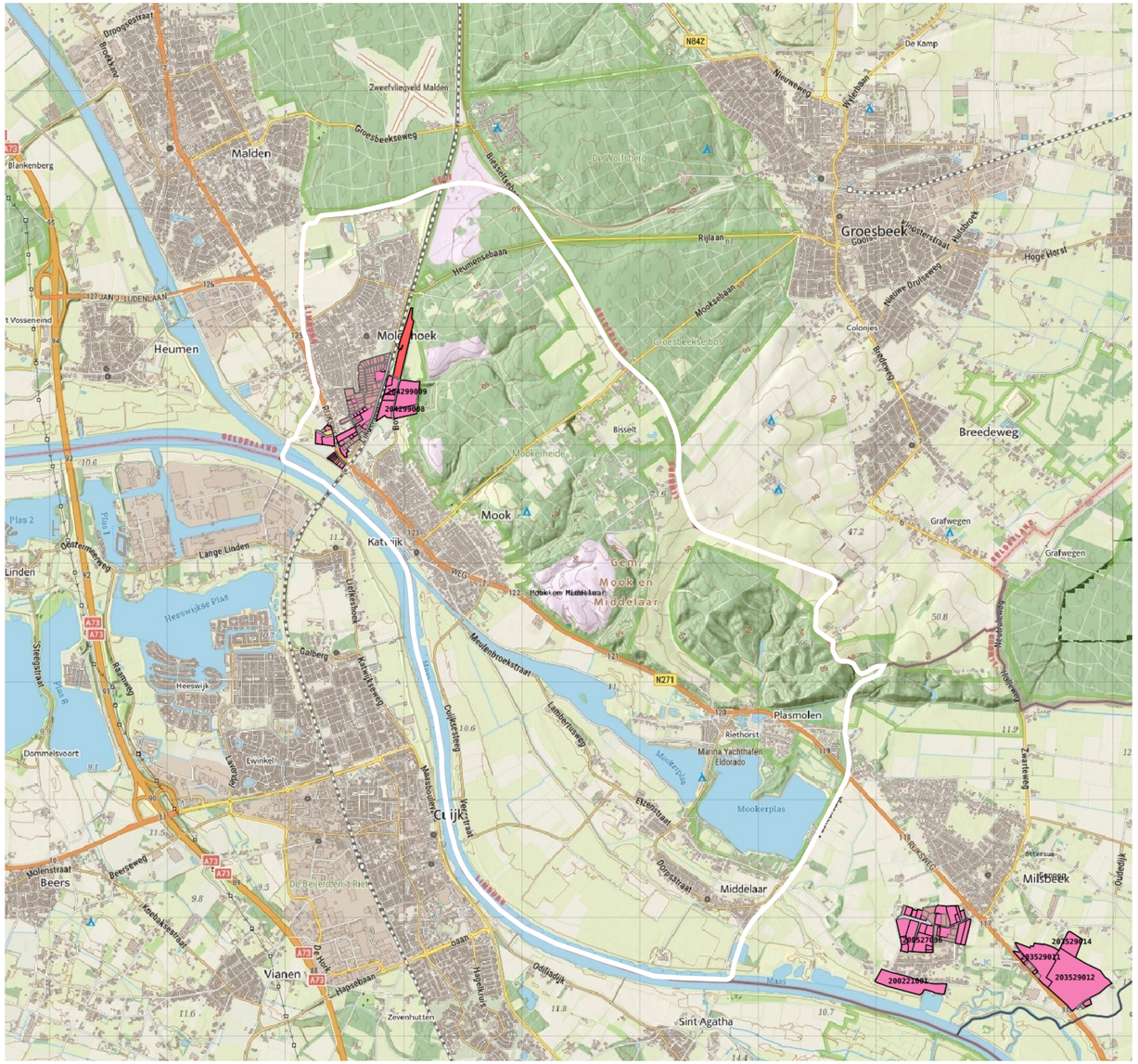
- 38% rijwoningen (1.367 woningen)
- 17% twee onder een kap (620 woningen)
- 31% vrijstaande woningen (1.137 woningen)
- 14% meergezinswoningen (519 woningen)

Bouwplannen

In Molenhoek-Zuid komt een gevarieerd aanbod van circa 250 woningen en appartementen in diverse prijsklassen, zowel voor starters, doorstarters als senioren. Het woningbouwprogramma ziet er als volgt uit:

- Circa 50% vrije sector;
- Circa 30% onder de NHG-grens en middenhuur;
- Circa 20% sociale huur.

Daarnaast zijn er verschillende kleine woningbouwprojecten in ontwikkeling in de gemeente, zoals Herrendael Staete in Mook, Villa Lierdal in Molenhoek en woningbouw op de plek van Hotel Plasmolen.

> KAART 17: BEDRIJVENTERREINEN

WERKEN, ECONOMIE EN VOORZIENINGEN

Volgens de meest actuele gegevens zijn er in totaal circa 1.000 bedrijfsvestigingen gelegen in Mook en Middelaar (CBS, 2023). De gemeente telde in 2019 nog circa 830 bedrijven (CBS). Per jaar komen er in de gemeente dus zo'n 30 tot 50 startende ondernemingen bij, veelal bedrijven aan huis en ZZP-ers. Opvallend is het lage aantal arbeidsplaatsen in de eigen gemeente. Slechts 11% van de inwoners werkt in eigen woonplaats. Dit duidt erop dat veel inwoners buiten de eigen gemeente werken.

Bedrijventerreinen

Het bedrijventerrein Korendal ligt tussen de dorpen Mook en Molenhoek. Het is een gemengd bedrijventerrein, waarop bedrijven tot en met milieucategorie 5 zijn toegestaan. Op het 13 hectare metende bedrijventerrein zijn 15 bedrijven gevestigd. Er werken ongeveer 150 mensen. De bedrijven hebben een sterke lokale binding doordat veel werknemers woonachtig zijn in Mook en omgeving. De uitstraling is rommelig en de beeldkwaliteit is laag. Grote opslaggebieden worden afgewisseld door grote loodsen en fabriekshallen. Er is weinig groen in openbare ruimte, waardoor het terrein erg stenig aandoet. Voor de herstructurering van het bedrijventerrein is in 2012 een masterplan opgesteld. Op basis van dat masterplan worden specifieke opgaven opgepakt, zoals het tegengaan van leegstand op het terrein.

De werkfunctie in Molenhoek is geconcentreerd op het Hoeveveld. Hier zijn bedrijven te vinden die goed passen in de woonomgeving ter plaatse (tot en met milieucategorie 3). Daarnaast zijn er verspreid in het dorp bedrijven te vinden in de vorm van een beroep of bedrijf aan huis. De panden staan op zeer ruime kavels.

Bedrijventerrein Halderweg/Spijkerweg zal met de komst van Molenhoek Zuid verdwijnen.

Voorzieningen

De kernen beschikken over de benodigde basisvoorzieningen en voorzien in de dagelijkse behoeften van de bewoners wat betreft detailhandel en horeca. Voor de grootschaligere en niet dagelijkse voorzieningen zijn de inwoners van Mook en Middelaar echter aangewezen op de nabij gelegen grotere steden (vooral Nijmegen).

De voorzieningen in Mook zijn geconcentreerd in het gebied tussen de Rijksweg, Groesbeekseweg, Kon Julianastaat en Pr. Beatrixstraat. Hier bevinden zich twee supermarkten en diverse horecavoorzieningen. Daarnaast zijn hier maatschappelijke voorzieningen geconcenteerd, zoals een gemeenschapshuis, school, kinderopvang en medisch centrum.

Het winkelcentrum in Molenhoek biedt plaats aan verschillende vormen van detailhandel, horeca en een supermarkt. Boven het winkelcentrum zijn woningen gesitueerd. Het winkelcentrum is ruim opgezet, met voldoende parkeergelegenheden en groen. Daarnaast zijn in de dorpskern maatschappelijke voorzieningen als scholen, religieuze gebouwen en sportfaciliteiten te vinden.

> KAART 18: AANBOD TOERISME EN RECREATIE

RECREATIE EN TOERISME

Het landelijk gebied van Noord-Limburg is een plek om te ontspannen en recreëren, voor de eigen inwoners en voor bezoekers van buiten. En de recreatiebehoefte wordt steeds groter. Recreatie vormt dan ook een speerpunt in het beleid van de gemeente.

Grote trekpleisters

Drie grote trekpleisters op het gebied van recreatie zijn de stuwwal (met als hoogtepunt de Mookerheide), de Mookerplas en de Maasduinen. In het bos op de stuwwal bevinden zich verschillende recreatieve voorzieningen en attracties, zoals de Mookerschans en een restaurant in Jachtslot de Mookerheide. Hier bevinden zich ook vaak de startpunten van recreatieve wandel- en fietsroutes. De Mookerplas en Plasmolen vormen samen een intensief recreatiegebied dat van belang is op regionaal en nationaal niveau. Hier is een concentratie van voorzieningen aanwezig, zoals bungalowparken, campings, een strandje, jachthaventjes, horecavoorzieningen en een bowlingbaan. In 2022 bezochten ongeveer 299.000 mensen de plas (Leisurelands, Jaaroverzicht 2022). Rond de Mookerplas is een concentratie aan watersportvoorzieningen. De plas staat in open verbinding met de Maas. Er is een parkeerplaats, waar men betaald kan parkeren.

Lokale recreatie

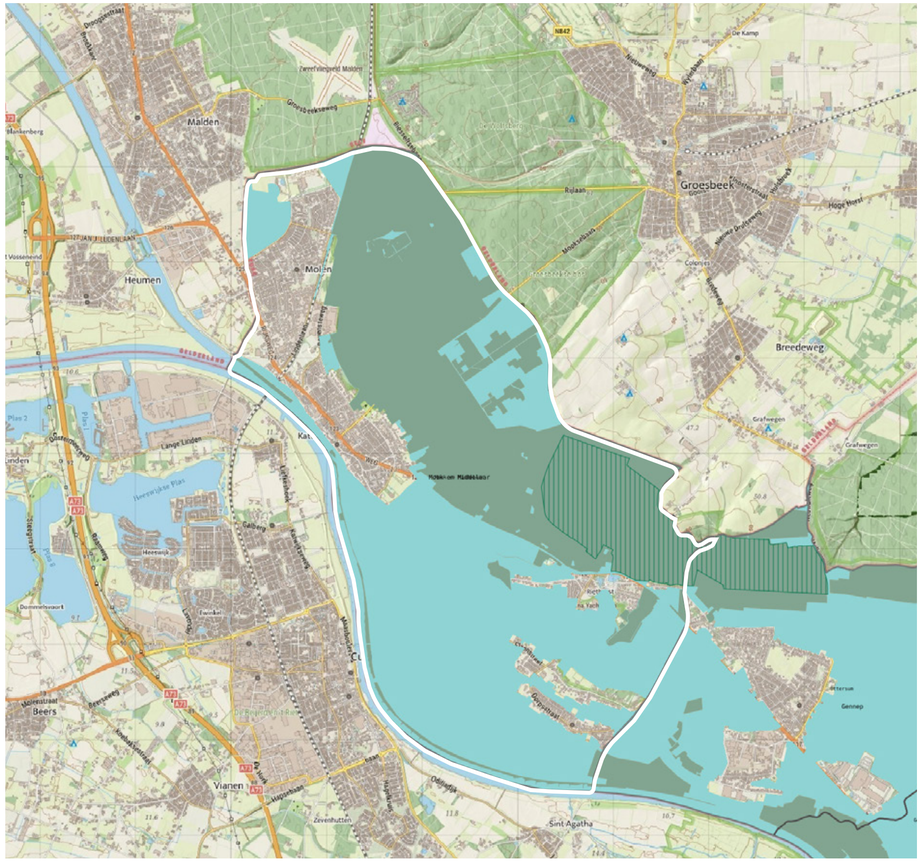
Naast deze drie grotere gebieden, hebben ook andere gebieden veel potentie voor recreatie en toerisme. Het groene agrarisch gebied rond Molenhoek is vooral belangrijk voor recreatie op lokaal niveau, zoals ommetjes die vanuit de woning worden gemaakt. Het gebied sluit bij de brug aan op het bosgebied van de stuwwal, waardoor het een poortfunctie heeft. Het Maasdal bij Middelaar heeft nog weinig mogelijkheden voor toerisme en recreatie. Het gebied heeft wel een hoge potentie voor recreatie door het aantrekkelijke kleinschalige landschap met Maasheggen, de rust van natuurgebied de Gebrande Kamp en de dorpssfeer van Middelaar.

Verblijfsrecreatie

De gemeente heeft meerdere verblijfsaccommodaties in zowel de kampeer-, bungalow- en hotelsector. De accommodaties zijn voornamelijk gelegen rondom de Mookerplas. Het aanbod richt zich met name op vaste standplaatsen en in mindere mate op (zakelijke) toeristen voor een kort verblijf in de gemeente.

Recreatieve routenetwerken

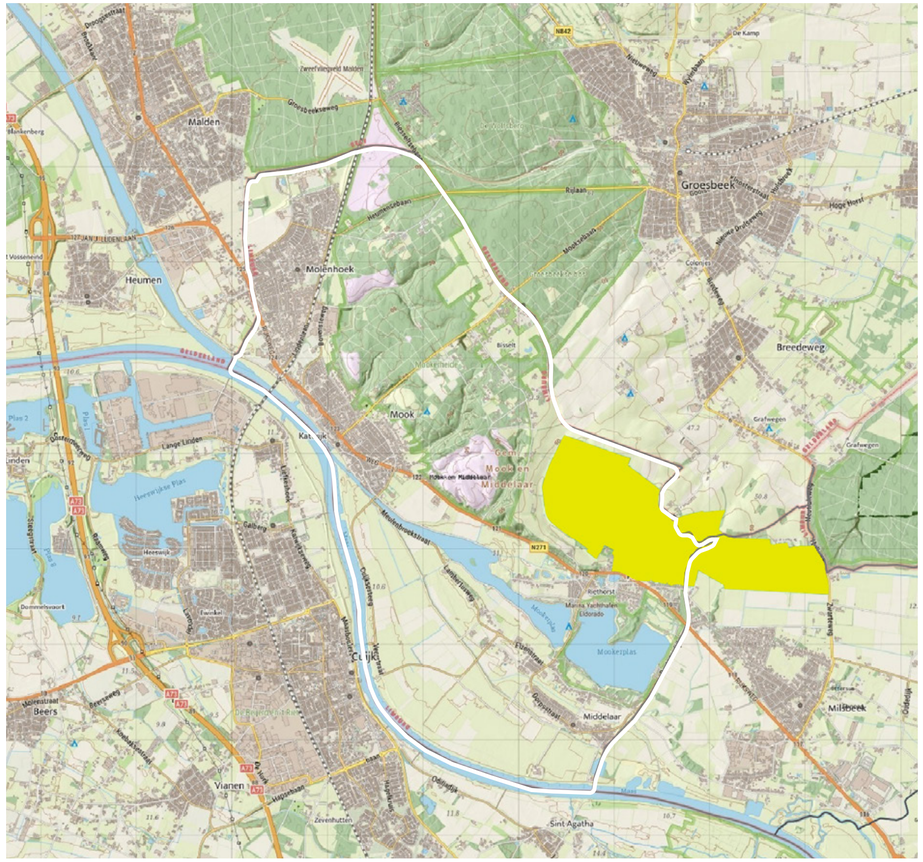
In de gemeentelopen diverse recreatieve wandel- en fietsroutes, die van vitaal belang zijn voor het toeristisch-recreatieve product van de regio. Ook zijn er mountainbikeroutes en ruiter- en menroutes, die vooral zijn te vinden in de bosgebieden.

> KAART 19: NATUURNETWERK NEDERLAND (NNN)

Natuurnetwerk (NNN)

groenblauwe mantel

> KAART 20: NATURA2000-GEBIED

Natura2000-gebied

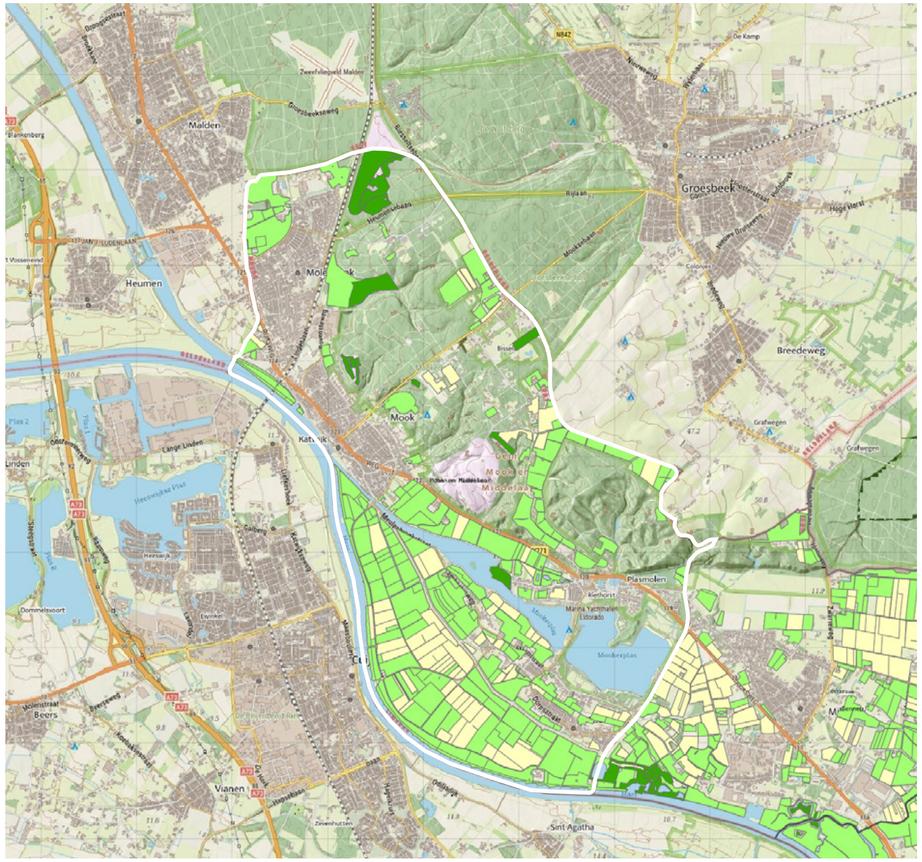
NATUUR

NNN , Natura 2000-gebied en groenblauwe mantel

Op korte onderlinge afstanden liggen droge bossen, heidevelden, natte kwelgebieden en riviergebonden natuur. De verwevenheid van de verschillende natuurwaarden is groot, waardoor relatief kleine deelgebieden ontstaan, met veel interessante gradiënten en overgangen. De beboste delen en de heidevlaktes van de stuwwal maken onderdeel uit van Natuurnetwerk Nederland (NNN). De Sint Jansberg is aangewezen als Natura 2000-gebied.

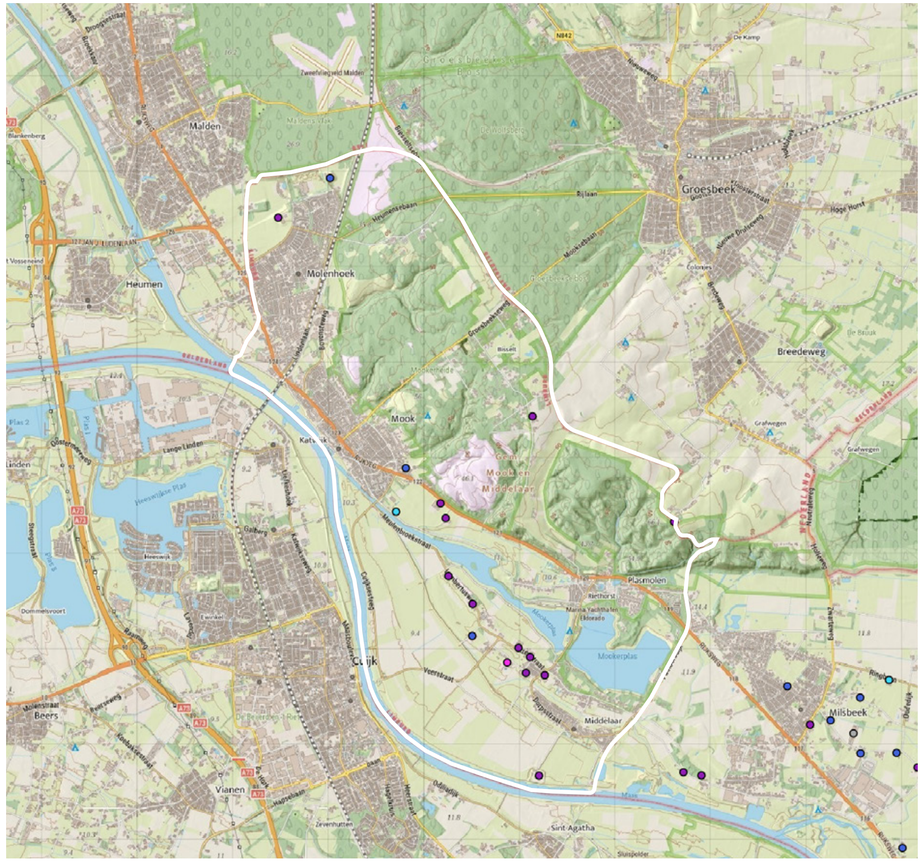
Op de hogere delen van de stuwwal zijn zowel naald- als loofbossen te vinden. Op sommige plaatsen in de bossen zijn bronbeken ontstaan (Mookse Molenbeek en Helbeek) die met name op de St. Jansberg zijn terug te vinden. De beekbegeleidende bronbossen herbergen waardevolle flora- en fauna. Op de stuwwal zijn enkele kleinere en meer uitgestrekte heidevelden aanwezig, zoals Mookerheide en Mookerschans. Bos komt ook voor op de hoger gelegen zandruggen van de rivierduinen. Aan de voet van de stuwwal zijn kwelgebieden te vinden met veel ecologische potenties voor het verbinden van de stuwwal met het Maasdal. In het Maasdal zijn de natuurwaarden vooral verbonden aan het Maasheggengebied. De tussen de weilanden gelegen heggen vormen een belangrijk fourangeergebied voor de das.

Het Maasdal, de beekdalen en steilere hellingen vormen samen de groenblauwe mantel. Deze gebieden vormen samen een soort mantel tussen en bij de Limburgse NNN-gebieden. Op veel plekken in de groenblauwe mantel zijn in de loop der tijd (delen van) steden en dorpen tot ontwikkeling gekomen. Die bebouwde gebieden maken geen deel uit van de groenblauwe mantel, maar staan er wel mee in verband.

> KAART 21: AGRARISCH GRONDGEBRUIK

- grasland
- bouwland
- natuurterrein

> KAART 22: VEEHOUDERIJEN

bron: Kernregistratie Dierverblijven (Atlas Limburg)

- melkrundvee
- varkens
- paarden
- schapen

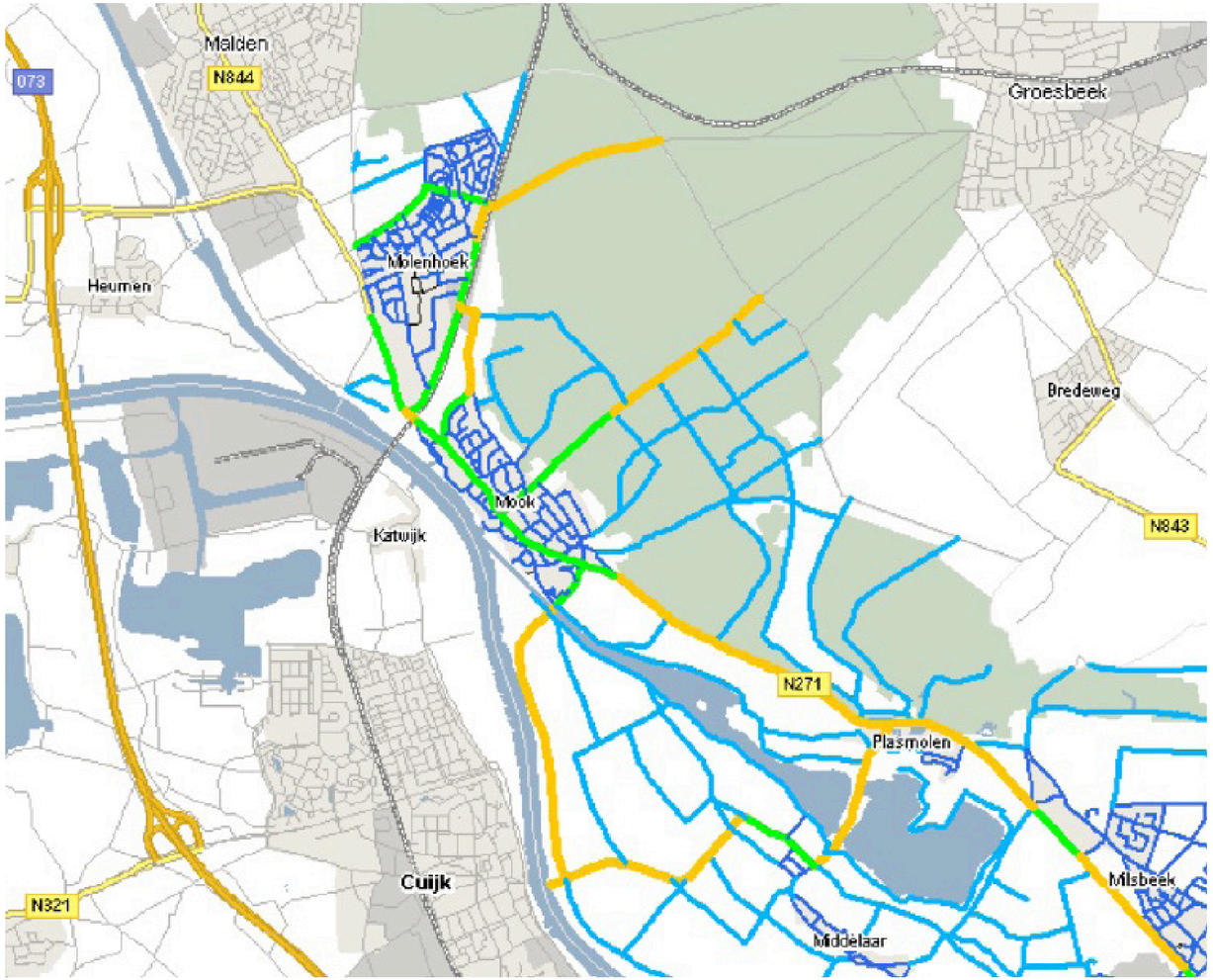
LANDBOUW

Agrarisch grondgebruik

Van oudsher neemt de landbouw een belangrijke positie in de vorming van het landschap. Vooral in het Maasdal, de overgangszone tussen rivierdal en stuwwal, het agrarisch ontginningsgebied ten zuiden van de stuwwal en de terrasvlakten achter de Maasduinen zijn veel gronden in gebruik voor de landbouw. In het Maasdal komen relatief veel graslanden voor. Ten zuiden van de stuwwal is ook akkerbouw te vinden.

Agrarische bedrijven

In de gemeente komen diverse agrarische bedrijven en veehouderijen voor met melkrunderen, varkens, paarden en schapen. Deze agrarische (bedrijfs)bebouwing staat verspreid in het landschap. Rond deze bedrijven liggen stankcirkels, zodat voldoende afstand kan worden gehouden tot geurgevoelige objecten.

> KAART 23: WEGENCATEGORISERING

- gebiedsontsluitingsfunctie buiten bebouwde kom
- gebiedsontsluitingsfunctie binnen bebouwde kom
- erftoegangsfunctie buiten bebouwde kom
- erftoegangsfunctie binnen bebouwde kom

GEMOTORISEERD VERKEER

De gemeente Mook en Middelaar ligt op het snijvlak van de regio's Limburg Noord en Arnhem-Nijmegen. De gemeente heeft een sterkere verbinding met de directe omgeving van de stad Nijmegen (Rijk van Nijmegen) dan met de regio Limburg Noord. Dit heeft vanzelfsprekend zijn weerslag op de aanwezige infrastructuur en de verkeersstromen. Qua bereikbaarheid zijn de snelweg A73, de provinciale N271 en de spoorlijn van Roermond naar Nijmegen (Maaslijn) de belangrijkste verbindingen. De mobiliteit is enorm toegenomen waardoor het bereik van de gemeente verder reikt dan de omliggende dorpen. Zo is de gemeente Mook en Middelaar een belangrijk uitloopgebied voor Nijmegen.

Wegennet

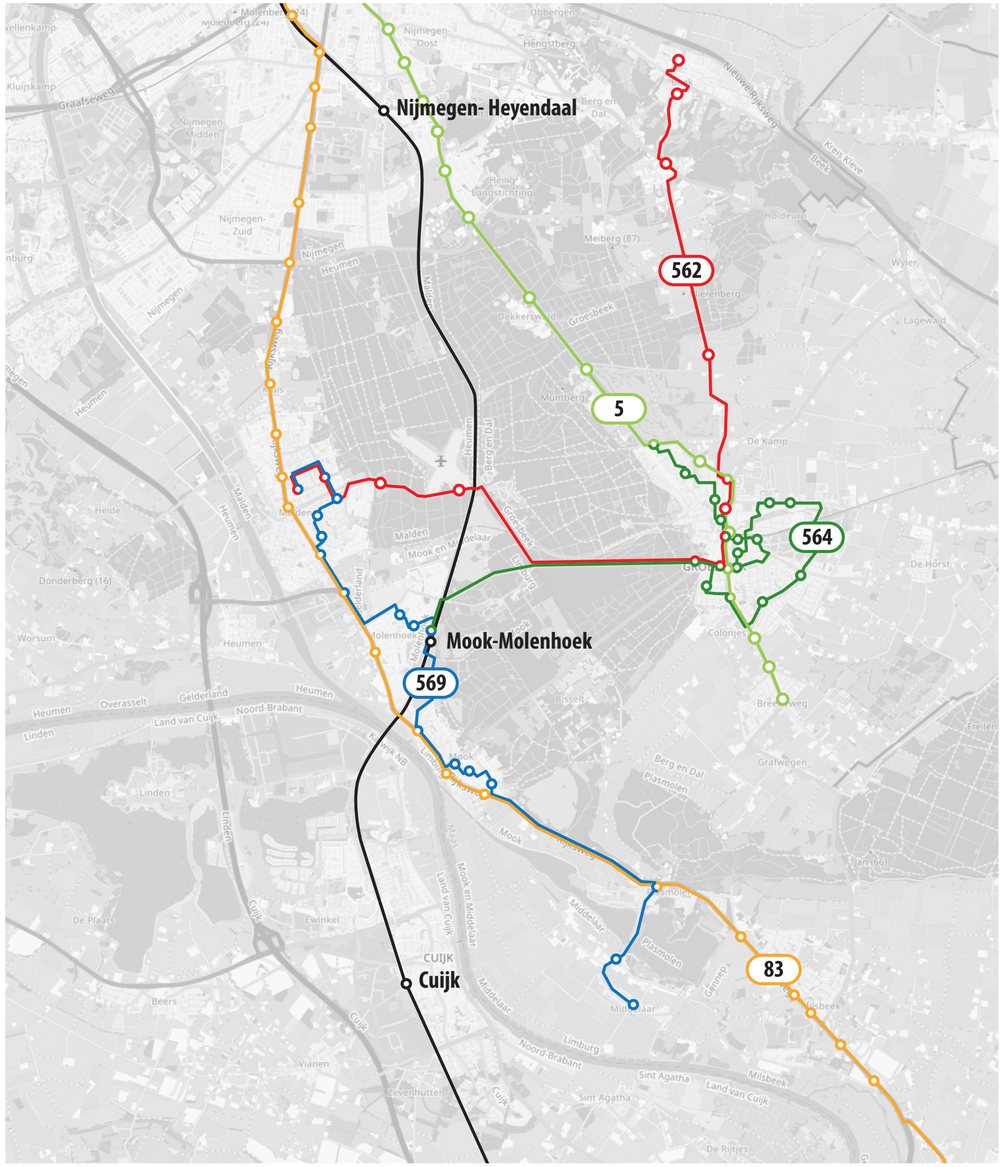
De gemeente Mook en Middelaar heeft een wegencategorisering vastgesteld die binnen de gemeentegrenzen een indeling kent naar gebiedsontsluitingswegen (binnen en buiten bebouwde kom) en erftoegangswegen (binnen en buiten bebouwde kom). De Rijksweg (N271) en de belangrijke gemeentelijke wegen binnen de bebouwde kom zijn gecategoriseerd als gebiedsontsluitingsweg. Alle overige wegen zijn erftoegangswegen die gericht zijn op het toegankelijk maken van erven en woonstraten.

De Rijksweg (N271) vormt de regionale wegverbinding tussen Venlo en Nijmegen en is de belangrijkste gebiedsontsluitingsweg voor de verschillende dorpen en het industriegebied Korendal binnen de gemeente. De dorpen Mook, Molenhoek en Plasmolen liggen langs of aan weerszijden van deze weg.

De verkeersstromen zijn de afgelopen decennia steeds meer toegenomen op deze belangrijkste gebiedsontsluitingsweg binnen de gemeente. Bovendien zal dit in de komende jaren nog verder toenemen. Door de komst van de A73 en A77 heeft de N271 een regionale functie gekregen waarbij toerisme en recreatie een belangrijke rol speelt. Maar de functie voor het woon-werkverkeer en utilitair verkeer (waaronder industrie) mag uiteraard ook niet vergeten worden. Daarnaast maakt het lokale wegverkeer gebruik van deze route. Deze situatie leidt tot ongewenst verkeer in de kernen (woonwijken) en vormt al enkele jaren een knelpunt.

Knelpunten gemotoriseerd verkeer

Er zijn op sommige wegen zorgen over de verkeersveiligheid en leefbaarheid. Deze klachten betreffen vaak de N271 en de wegen van en naar Groesbeek. Dit zijn de Ringbaan en Heumensebaan te Molenhoek en de Groesbeekseweg in Mook.

> KAART 24: OV-ROUTES

OPENBAAR VERVOER

Spoorlijn

De spoorlijn Nijmegen-Venlo is een belangrijke ontsluiting voor personen- en goederenvervoer. Het spoor ligt verhoogd in het landschap op een spoordijk. In 2009 werd in het kader van Stadsregiorail het nieuwe station Mook-Molenhoek geopend op dezelfde plaats als het voormalige station. Het station wordt bediend door de (stop)treinen van Arriva, tussen de stations Roermond en Nijmegen. Een keer per kwartier vertrekt een trein vanuit Mook-Molenhoek naar Nijmegen en Venlo.

Buslijnen

De gemeente Mook en Middelaar wordt verder bediend door enkele buslijnen. Lijn 83 rijdt over de A73 van Nijmegen naar Gennep en/of Venlo en doet uitgezonderd de kern Middelaar, de overige kernen van de gemeente aan. Het station in Mook wordt echter niet bediend door deze bus. De buurtbus 564 rijdt van Groesbeek naar station Mook-Molenhoek, maar rijdt niet door naar Mook. Sinds medio 2021 rijdt de nieuwe buurtbus 569 van Malden tot Middelaar en omgekeerd. Deze buurtbus doet ook het station aan.

- Maaslijn (Nijmegen-Venlo-Roermond)
- buslijn 83 (Nijmegen-Mook-Gennep-Venlo)
- buslijn 5 (Nijmegen-Groesbeek)
- buurtbus 562 (Groesbeek-Malden)
- buurtbus 564 (Groesbeek-Molenhoek station)
- buurtbus 569 (Malden-Middelaar)

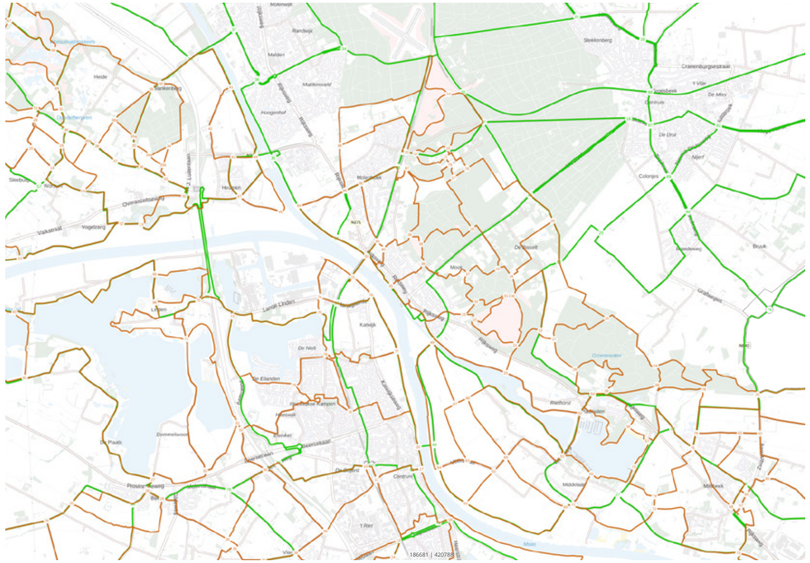
Daarmee zijn alle kernen (ook onderling) aangesloten op het OV-net. Een directe verbinding van Mook naar het 5 kilometer verderop gelegen Groesbeek is niet aanwezig.

Knelpunten openbaar vervoer

De trein op de Maaslijn tussen Venlo en Nijmegen heeft een gebrek aan capaciteit. Een duurzame oplossing wordt pas verwacht met de realisatie van de elektrificatie. Volgens de huidige gegevens ligt de opleverdatum van de opwaardering van de Maaslijn (totaal project) in 2028. Het ontbreken van OV tussen alle kernen van de gemeente is inmiddels opgelost met de introductie van buurtbuslijn 569. Op het gebied van duurzame mobiliteit en het stimuleren van OV-gebruik liggen er kansen in het beter positioneren van Station Mook-Molenhoek als hub en het toevoegen van OV-fietsen.

landelijke fietsroutes (LF)
landelijke wandelroute (LAW)
streekpaden
NS-wandeling

regionale fietsroute
regionale wandelroute

> KAART 25: FIETS- EN WANDELROUTES

LANGZAAM VERKEER

Fietsroutes

In Nederland, Limburg en Mook en Middelaar wordt veel gefietst. Er zijn verschillende fietsroutes mogelijk binnen de gemeente Mook en Middelaar. Deze routes bestaan voor een deel uit vrijliggende fietspaden, maar maken soms ook gebruik van bestaande wegen.

De gebiedsontsluitingswegen zijn uitgevoerd met vrijliggende fietsvoorzieningen (bij 50 km/uur) of fietssuggestiestroken (bij 30 km/uur). Op sommige wegen, zoals de doorgaande wegen als de Groesbeekseweg binnen de bebouwde kom, waar een 30 km/uur snelheidsregime van kracht is, zijn de fietsvoorzieningen ook als fietsstrook aangelegd. Op de overige wegen is sprake van gemengd gebruik en maken fietsers dus gebruik van de rijbaan.

De fietsroutes in de gemeente zijn van groot belang voor dagelijks woon-werkverkeer en leiden ook bezoekers en recreanten langs de mooie plekjes en verbinden de toeristische ondernemers. De regio is opgenomen in het landelijke fietsknooppuntennetwerk. In het gebied ligt een aantal fietsroutes. Zo loopt de Maasroute (LF3) door onze gemeente.

Om het autoverkeer terug te dringen is in 2020 de snelfietsroute F73 Cuijk-Nijmegen (MaasWaalpad) geopend, inclusief een fietsbrug over de Maas naar Cuijk. Het MaasWaalpad loopt van Cuijk over de nieuwe brug De Maasover richting Mook, via Molenhoek en Malden naar de Campus Heyendaal in Nijmegen. De brug kan ook gebruikt worden door voetgangers.

Wandelroutes

Over het algemeen liggen de meeste wandelroutes, streekpaden en onverharde paden op de stuwwal en de rivierduinen. Het lange afstand Pieterpad (LAW9) loopt eveneens door de regio. Verder zijn er lokaal nog enkele kortere wandelroutes uitgezet.

Knelpunten langzaam verkeer

Er zijn een aantal locaties met knelpunten voor de verkeersveiligheid van fietsers. Dit betreft vooral de verbindingswegen van en naar Groesbeek.

LEEFBAARHEID & GEZONDE LEEFOMGEVING

Leefbaarheid vormt een belangrijk onderwerp in dorpen en kleine kernen. Denk bijvoorbeeld aan ontmoetingsplekken, zoals buurthuizen of sportverenigingen. Zeker in een gemeenschap waar steeds meer jongeren wegtrekken, komen dergelijke voorzieningen onder druk te staan. Leefbaarheid wordt bepaald door de betrokkenheid van bewoners op elkaar en op hun wijken en dorpen.

Ontmoetingsplekken

De gemeente kent verschillende ontmoetingsmogelijkheden. Onze gemeente kent drie gemeenschapshuizen en vier breed gedragen ontmoetingsplaatsen voor alle inwoners. De plekken zijn ook bestemd voor kwetsbare groepen en zijn toegankelijk voor mensen met een beperking. In Middelaar is de Dörpskamer in MFC De Koppel de belangrijkste ontmoetingsplaats. Molenhoek kent twee ontmoetingsplaatsen met het Lees- en Ontmoetingspunt (LOP) en gemeenschapshuis De Wieken. In Mook is niet echt sprake van één voorziening, maar zijn er verspreid over de kern meerdere locaties die als ontmoetingsplaats kunnen worden gebruikt (zoals o.a. 't Môks Café).

Verenigingsleven

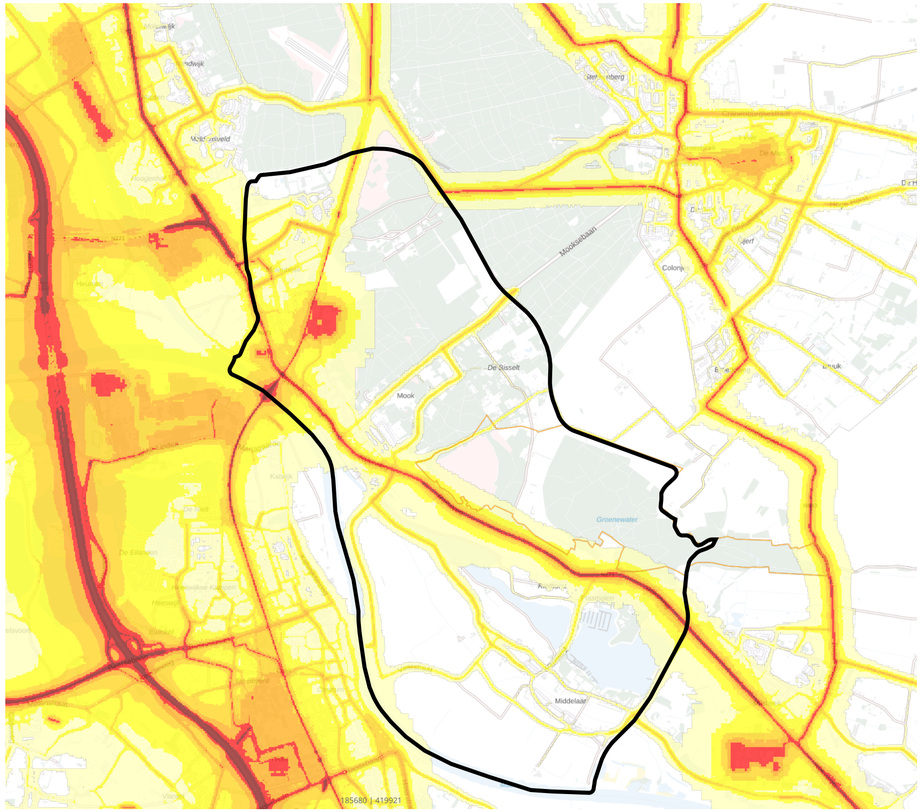
Deelname binnen verenigingen bevordert ontmoeting, sociale samenhang en leefbaarheid in de gemeente. Er is een actief verenigingsleven in de kernen. In de gemeente zijn een aantal organisaties en verenigingen actief die kunst en cultuur voor een breed publiek bereikbaar maken. Ook culturele verenigingen op het gebied van zang, toneel, muziek, carnaval, heemkunde, gilde en schutterij en kunst zijn actief in de gemeente.

Sport en bewegen

Vele inwoners beoefenen een sport in verenigingsverband. Sport en bewegen. Mook en Middelaar heeft de sporters en bewegers veel te bieden. We kunnen wandelen, fietsen, voetballen, korfballen, tennissen, paardrijden, hardlopen, wielrennen en mountainbiken, golfen, turnen, tafeltennissen, badmintonnen, squashen, fitnessen, judo, vechtsport of Qi Gong beoefenen, aan water- zwem- of hengelsport doen of aan denksporten deelnemen. De sportcomplexen bevinden zich in De Lier, Maasvallei en De Heikant. De sportterreinen liggen gesitueerd aan de rand van de dorpen.

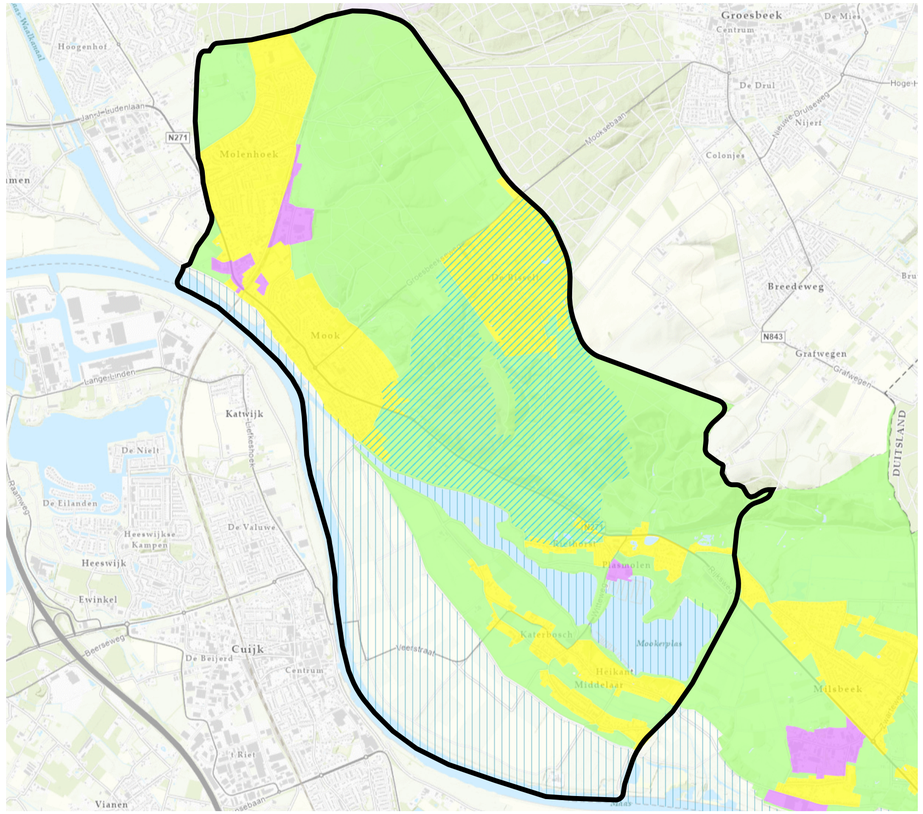
Ook andere maatschappelijke organisaties dan sportverenigingen en commerciële aanbieders organiseren beweegactiviteiten. De Beweegbus komt naar iedere gewenste (zorg)locatie met al het benodigde materiaal voor een passend sportaanbod. Er worden door initiatiefnemers diverse sportactiviteiten georganiseerd binnen de gemeente. Een voorbeeld hiervan is het Beweegplein waar alle sport-, beweeg- en cultuuraanbieders zich kunnen presenteren aan de inwoners. In de buitenruimte zijn beweegroutes in drie dorpskernen gerealiseerd.

Sportverenigingen en clubs hebben te maken met allerlei ontwikkelingen en uitdagingen. Zo staan sportverenigingen onder druk vanwege de terugloop van leden en vrijwilligers. Steeds vaker beoefent men sport alleen of in een zelfgeorganiseerde groep van vrienden. Ook wint het sporten en bewegen in de openbare ruimte aan populariteit. Dat sluit aan bij de wens om in de buitenlucht sportief bezig te zijn, maar zelf het tijdstip te kunnen bepalen om te sporten of bewegen.

> KAART 26: GELUIDSCONTOUREN

- < 45 dB (zeer goed)
- 46-50 dB (goed)
- 51-55 dB (redelijk)
- 56-60 dB (matig)
- 61-65 dB (tamelijk slecht)
- 66-70 dB (slecht)
- > 71 dB (zeer slecht)

> KAART 27: BODEMKWALITEITSKAART

- landbouw / natuur
- wonen
- industrie
- grondwaterbeschermingsgebied
- beheergebied RWS

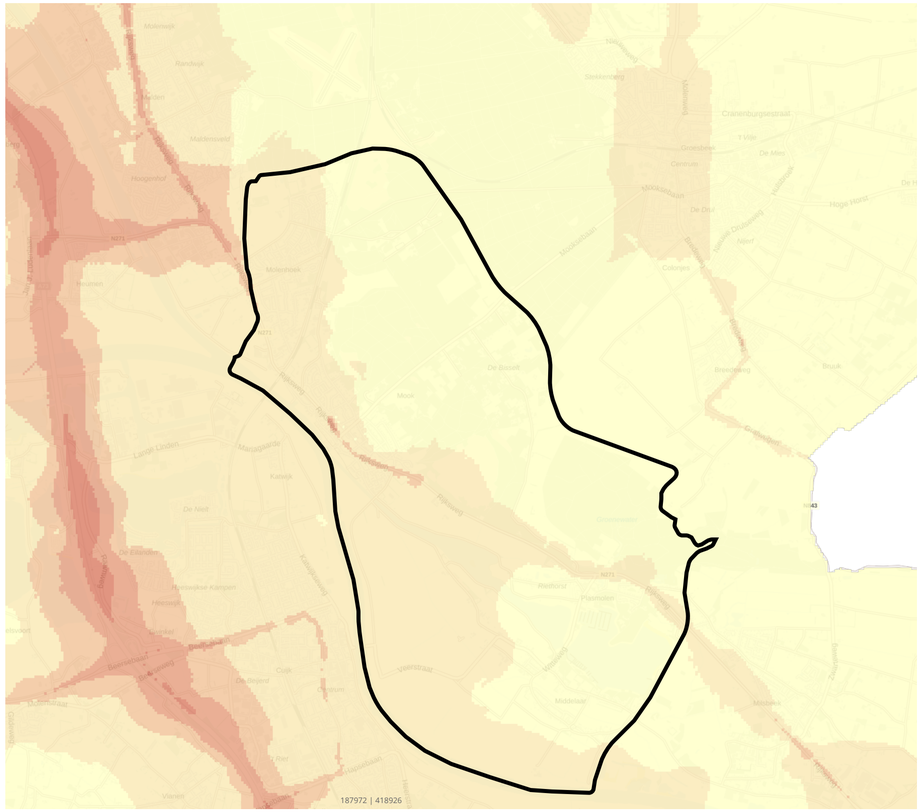
MILIEUKWALITEIT

Geluid

Geluid is een belangrijk onderdeel van de milieukwaliteit van de leefomgeving. Geluidshinder dient zoveel mogelijk te worden voorkomen of te verminderen om negatieve gezondheidseffecten voor bewoners te beperken. Geluid en hinder zijn ruimtelijk bepaald. In de gemeente Mook en Middelaar zijn diverse geluidsbronnen aanwezig, zoals wegverkeer en bedrijfsmatige activiteiten. Langs de weginfrastructuur zijn geluidscontouren bepaald. Sommige gebieden hebben daarbij een mindere geluidkwaliteit zoals de gebieden die grenzen aan drukke wegen. In de gemeente bevinden zich daarnaast enkele bedrijven waarvoor algemene geluidregels gelden, of zo nodig specifieke voorschriften.

Bodemkwaliteit

De bodemkwaliteitskaart beschrijft de (diffuse) bodemkwaliteit binnen het regionale bodembeheergebied. De gemeente gebruikt de bodemkwaliteitskaart om het grondverzet te faciliteren. De bodemkwaliteitskaart dient daarnaast ook als bewijsmiddel voor de kwaliteit van grond. Een regionale bodemkwaliteitskaart geeft echter niet altijd een goed beeld van de lokale bodemkwaliteit. Daarom is er op lokale schaal vaak nog aanvullend bodemonderzoek nodig.

> KAART 28: LUCHTKWALITEIT (STIKSTOFDIOXIDE)

- NO_2-concentratie 10 - 12
- NO_2-concentratie 12 - 14
- NO_2-concentratie 14 - 16
- NO_2-concentratie 16 - 18
- NO_2-concentratie 18 - 20

> KAART 29: LUCHTKWALITEIT (FIJNSTOF)

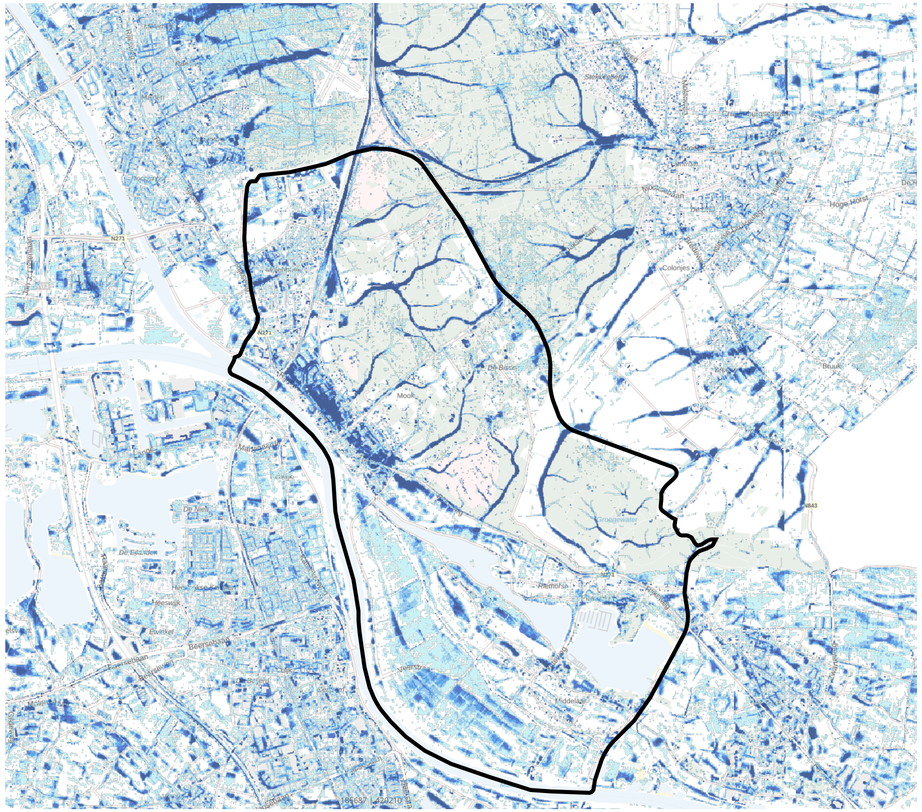
- PM2,5-concentratie 7 - 8
- PM2,5-concentratie 8 - 9

Luchtkwaliteit

In de hele gemeente wordt voldaan aan de wettelijke Europese grenswaarde voor stikstofdioxide van 40 µg/m^3 per jaar. In 2021 stelde de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) nieuwe advieswaarden op. Het effect van NO_2 voor de gezondheid van mensen staat hierbij centraal. De WHO verlaagde de advieswaarden naar 10 µg/m^3.

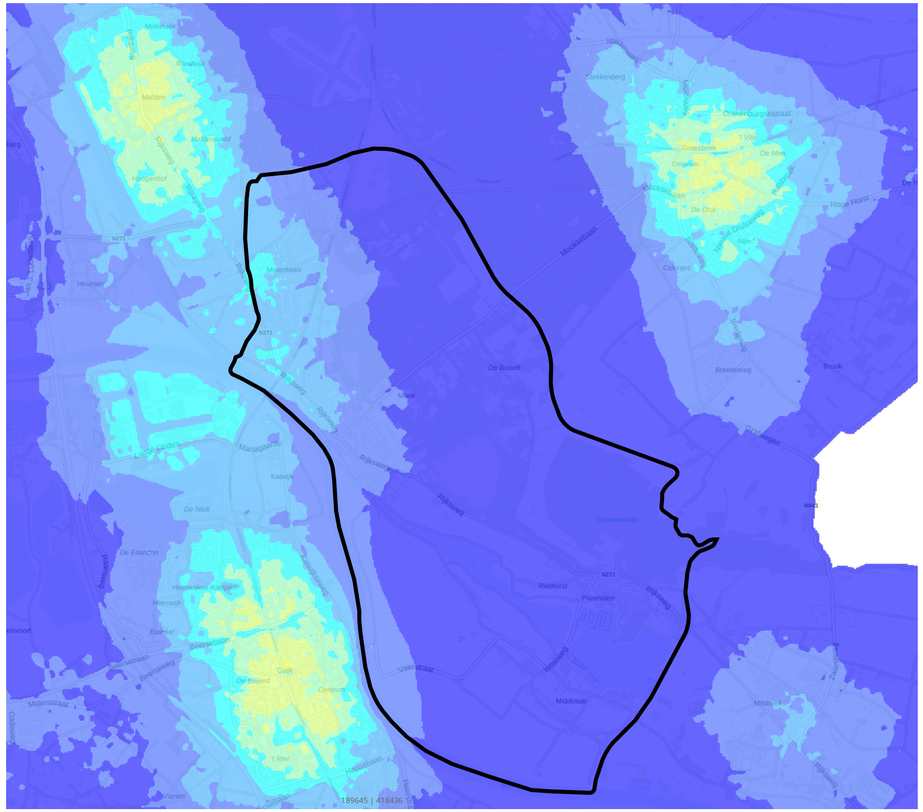
Fijnstof in de lucht is schadelijk voor je gezondheid. De hoeveelheden fijnstof (zowel PM10 als PM2,5) in de lucht zijn de afgelopen jaren sterk gedaald. Dat komt door allerlei maatregelen. Zowel het verkeer, maar ook de industrie en de energiesector stoten minder fijnstof uit. Door het Schone Lucht Akkoord en andere beleidsafspraken zal de gemiddelde hoeveelheid fijnstof in de lucht de komende jaren nog verder afnemen.

Ook voor fijnstof gelden de Europese grenswaarden als uitgangspunt. Voor PM10 is de grenswaarde 40 µg/m^3 per jaar en voor PM2,5 geldt 25 µg/m^3 per jaar als wettelijke norm. De WHO verlaagde de advieswaarden voor PM10 naar 15 µg/m^3 en voor PM2,5 naar 5 µg/m^3.

> KAART 30: WATEROVERLAST (NA EEN EXTREME HOOSBUI)

- 5 - 10 cm
- 10 -15 cm
- 15 -20 cm
- 20 - 30 cm
- > 30 cm

> KAART 30: HITTE-EFFECT (GEMIDDELD TEMPERATUURVERSCHIL IN STEDELIJK GEBIED)

- 0,2 - 0,4 °C
- 0,4 - 0,6 °C
- 0,6 - 0,8 °C
- 0,8 - 1,0 °C
- 1,0 - 1,2 °C
- 1,2 - 1,4 °C

ENERGIE EN KLIMAAT

Energie

Binnen de gemeentegrenzen wordt energie verbruikt door de bewoners, instellingen en bedrijven. Maar ook de openbare voorzieningen (straatverlichting, rioolgemalen) en het verkeer hebben energie nodig. Voor het verwarmen van woningen en (bedrijfs)gebouwen wordt hoofdzakelijk gebruik gemaakt van aardgas. Het verkeer maakt vooral gebruik van fossiele brandstoffen (benzine, diesel en lpg). De elektriciteit wordt met name gebruikt voor apparatuur en installaties voor zowel huishoudens als bedrijven, bedrijfsprocessen en (openbare) verlichting.

In Noord-Limburg komt ongeveer 23% van het energieverbruik voor rekening van het verkeer (autoverkeer en scheepvaart). Kijken we naar het overige energieverbruik, dan valt op dat ongeveer 50% van het energieverbruik toe te rekenen is aan de bewoners en 50% aan de bedrijven.

Klimaat

Het Waterpanel Noord (WPN) is een samenwerkingsverband in Noord- en Midden-Limburg van gemeenten, waterschap en waterleidingmaatschappij. In opdracht van het Waterpanel is een Klimaatatlas opgesteld. Met de kaarten uit die atlas zijn o.a. de (toekomstige) locaties in beeld gebracht voor wateroverlast na een extreme bui die eens per 100 jaar voorkomt en hittestress.

DEEL 2: INVENTARISATIE SECTORALE BELEIDSOPGAVEN

INVENTARISATIE SECTORALE BELEIDSOPGAVEN

De Omgevingsvisie beschrijft de strategische ruimtelijke opgaven voor de komende jaren. We blikken vooruit tot 2030, met soms een doorkijk naar de zeer lange termijn tot 2040. In de Omgevingsvisie wordt het sectorale beleid samengebracht en geïntegreerd in één samenhangende visie. Vanuit het geïnventariseerde beleid zijn in deze eerste fase de beleidsopgaven genoteerd die relevant zijn voor de Omgevingsvisie. Dit betreft ruimtelijke opgaven, of maatschappelijke opgaven die een relatie hebben met de fysieke leefomgeving.

Beleidsvelden en thema's

De opsomming van alle sectorale beleidsopgaven is in dit deel 2 van het werkdocument (per beleidsveld of thema) weergegeven. Daarbij komen dezelfde beleidsvelden en thema's aan bod als in het eerste deel van dit werkdocument.

Op 7 september zijn deze opgaven besproken met de ambtelijke projectgroep. Daarna worden de sectorale (ruimtelijke en maatschappelijke) opgaven vertaald naar samenhangende hoofdopgaven voor de Omgevingsvisie. Eind september worden die hoofdopgaven voorgelegd aan de gemeenteraad (RIA 28 september 2023) en de betrokken stakeholders (23 oktober 2023). De hoofdopgaven zullen dan verder worden aangevuld en aangescherpt, waarna ze nogmaals worden voorgelegd aan de gemeenteraad (RIA 8 november 2023).

Ondergrond

Bij een toekomstbestendige ruimtelijke ontwikkeling past dat we rekening houden met het bodem- en watersysteem in de ondergrond; dit is het fundament voor het maken van ruimtelijke keuzes. Ook van rijkswege wordt daarop ingezet. 'Water en bodem sturend' is daarom het nieuwe motto voor alles wat met de ruimtelijke inrichting te maken heeft.

De gemeente vindt de bodemkwaliteit belangrijk en zet zich daarom in om de goede kwaliteit te behouden en waar nodig te verbeteren.

De Omgevingsvisie richt zich op de gehele fysieke leefomgeving, inclusief de bodem en ondergrond. Het regionaal bodembeleid is echter nog niet aangepast aan de Omgevingswet. Hiervoor loopt inmiddels wel een project in de regio, dus dat spoor is in gang gezet.

Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen dient onderzoek te worden gedaan naar niet-gesprongen explosieven (NGE).

Landschap

We zetten ons in voor het op duurzame wijze behouden van laanbeplanting. Een deel wordt nieuw aangeplant. Wanneer uit een aangegeven structuur bomen uitvallen, worden nieuwe bomen aangeplant zodat de structuur ook in de toekomst gegarandeerd is.

Het Limburgse landelijk gebied staat de komende jaren voor een groot aantal opgaven, die alleen in samenhang kunnen worden opgepakt. Denk aan herstel van natuur en biodiversiteit, toekomstperspectief voor de landbouw, beschikbaarheid van voldoende en kwalitatief

goed water, en aan leefbaarheid in brede zin. Allemaal zaken die onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden.

De combinatie ervan maakt dat we aan de vooravond staan van een ingrijpende 'verbouwing' van het landelijk gebied. De meest ingrijpende sinds decennia.

Water

In 1993 en 1995 hebben grote overstromingen plaatsgevonden, waarbij de Maas buiten haar winterbedding trad en delen van de gemeente onder water heeft gezet. Dat heeft geleid tot een pakket aan waterkerende maatregelen die voor een groot deel bestaan uit het verhogen van bestaande kades en natuurlijke hoogten. In het gebied tussen Gennep en Mook, benoemd als 'Lob van Gennep', zijn overheden samen aan de slag met een pakket aan maatregelen.

Voor het tegengaan van wateroverlast en het verbeteren van de waterveiligheid in het regionale watersysteem (de beken) zetten we primair in op het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL).

Er moet worden voldaan aan de kwaliteits- en kwantiteitsdoelen voor grond- en oppervlaktewater.

Bij nieuwbouwprojecten en rioolvervanging wordt voor de afvoer van stedelijk afvalwater en hemelwater een stelsel aangelegd dat rekening houdt met de toekomst.

Bij nieuwbouw (of grondige verbouwing) op particulier terrein moet het hemelwater op eigen terrein worden verwerkt. Pas als dit niet mogelijk blijkt te zijn mag het worden geloosd op een (hemelwater)riool van de gemeente. In het buitengebied wordt hemelwater niet afgevoerd via het riool.

Het is belangrijk dat de openbare ruimte wordt ingericht op het opvangen van grote hoeveelheden hemelwater. Het heeft de voorkeur om water zoveel mogelijk vast te houden binnen een gebied, dus waar mogelijk infiltreren we het in de bodem. Als we toch kiezen voor het afvoeren van hemelwater, dan zorgen we voor een buffer zodat het water geleidelijk wordt weggevoerd.

We onderhouden alle rioleringsobjecten om ervoor te zorgen dat ze goed functioneren. Aan de hand van inspectiegegevens bepalen we welke riolen we moeten vervangen vanwege hun technische staat. Daarnaast kijken we ook naar andere plannen die op onze riolering van invloed zijn: plannen voor klimaatadaptatie, ruimtelijke ontwikkelingen, weg- en groenonderhoud.

Groenstructuur

Voor het behoud van de groene uitstraling is het van belang om het groen in de bestaande dorpskern en bij nieuw te ontwikkelen woonwijken te behouden, versterken en waar nodig te vergroten.

Het is van belang om het openbaar groen zo goed mogelijk af te stemmen op de wensen van de diverse doelgroepen: jongeren, volwassenen, ouderen.

Bomen leveren een wezenlijke bijdrage aan de esthetische, cultuurhistorische en/of ecologische kwaliteiten van de woon- en leefomgeving in de dorpen en het buitengebied. Het beleid van de gemeente is er daarom op gericht het bomenbestand, in kwantitatieve en kwalitatieve zin, duurzaam in stand te houden.

Waardevolle bomen en houtopstanden die zijn opgenomen in het Bomenregister van de gemeente mogen zonder vergunning niet worden geveld. Compensatie kan worden opgelegd in de volgende gevallen:

- als voorwaarde verbonden aan een omgevingsvergunning kappen op basis van de vigerende Bomenverordening gemeente Mook en Middelaar;
- als voorwaarde verbonden aan een omgevingsvergunning kappen op basis van het bestemmingsplan;
- na het illegaal kappen van een boom of vellen van een houtopstand.

In samenwerking met de gemeenten Bergen en Gennep is een visie opgesteld om tot een ontwikkelplan voor het Limburgse Maasheggenlandschap te komen. Dat plan legt de basis voor projectmatige uitvoering. In de komende jaren willen de gemeenten Bergen, Gennep en Mook en Middelaar het streefbeeld uit de visie realiseren en duurzaam borgen.

Het rooien van waardevolle bomen en Maasheggen is zonder vergunning niet mogelijk.

Er dient rekening te worden gehouden met voldoende ruimte voor bomen, zowel bovengronds als ondergronds. Hiermee kan toekomstige overlast worden voorkomen. Waar nodig wordt de groeiplaats afgestemd en aangepast op de boomsoort, zodat het streefbeeld kan worden bereikt, dat past bij de functie van de boom in de openbare ruimte.

Bepalend is niet het aantal bomen, maar veel meer de omvang van het kroonvolume van de boom. Hoe groter die is, hoe groter ook de ecosysteemdiensten (verkoeling, filtering lucht, opvang water, biodiversiteit) van de boom.

Voor grotere boomstructuren of structuren die in verbinding staan met het buitengebied wordt de voorkeur gegeven aan soorten, die van nature voorkomen in het gebied.

In de woonwijken wordt voor de nodige afwisseling en sierwaarde de voorkeur gegeven aan cultuursoorten. Voor laan- en straatbeplanting wordt omwille van het sterke laan effect de voorkeur gegeven aan gelijksoortige aanplant van dezelfde leeftijd.

Het Groenstructuurplan is gedateerd en zou herzien moeten worden door meer aandacht voor de effecten van klimaatveranderingen: droogte, hittestress (verkoeling), waterberging en biodiversiteit.

Archeologie

We behouden, ontwikkelen en maken markante aardkundige overgangen beleefbaar door het versterken van kenmerkende contrasten, bescherming van zichtlijnen, ontwikkeling van robuuste groenstructuren en de aanleg van recreatieve routes.

De gemeente Mook en Middelaar behoudt zoveel als mogelijk de archeologische resten in de grond (behoud in situ) en laat waar mogelijk de maatregelen ter bescherming en behoud van de archeologische resten opnemen in het programma van eisen van het ontwerp en de voorbereiding van nieuwbouwplannen in gebieden waar archeologische waarden aanwezig zijn. Het vermijden van kostbare opgravingen is niet alleen vanuit overwegingen van kostenefficiëntie beter, behoud in situ maakt ook voor toekomstige generaties het kennismaken met het verleden mogelijk.

De gemeente Mook en Middelaar ligt niet binnen een provinciaal aandachtsgebied voor archeologie en ziet geen noodzaak om gemeentelijke archeologische monumenten en/of aandachtsgebieden aan te wijzen.

Cultuurhistorie

Mook en Middelaar is rijk aan verschillende (cultuur) historische waarden en monumenten. Het is belangrijk dat dit historisch erfgoed wordt beschermd en waar mogelijk meer beleefbaar wordt gemaakt, zoals de Mookerschans, de Romeinse villa en brug, de Plasmolense watermolen, etc.

De cultuurhistorische waarden kunnen zichtbaar worden gemaakt middels een app, routes en kunstobjecten in het landschap. Er wordt aansluiting gezocht op bestaande routestructuren en gekeken of het mogelijk is om aan te sluiten bij bestaande digitale systemen.

Stedenbouw

Binnen de dorpen kunnen we de ruimte slimmer benutten. Inbreiding en transformatie is het devies. Dit zal lokaal niet overal kunnen, maar het is een duurzame strategie voor de verstedelijkingsopgave in de regio.

We zetten in op het optimaal benutten van de gebouwde omgeving, als kans voor het vergroten van leefkwaliteit in bestaande wijken, én voor het realiseren van de ambities van de verstedelijkingsstrategie 'meer landschap meer stad'.

Met de ontwikkeling van groene dorpsranden wordt de overgang tussen dorp, bedrijventerrein en het omliggende landschap verfijnd en beter ingepast. Het doel van de groene dorpsranden is streven naar een kwaliteitsverbetering. Grote diversiteit in de vormgeving van de dorpsrandbeplanting kan een belangrijke rol spelen in de overgang tussen dorp en landschap.

Bij de jonge kern Molenhoek en de historische kern Middelaar is voor een deel een harde rand van bebouwing, storend in het landschap aanwezig. Door meer landschappelijke beplanting toe te passen tussen en voor deze bebouwing ontstaat er een zachtere rand.

Wonen

Gemeente Mook en Middelaar heeft de ambitie om te groeien. Deze ambitie komt voort uit de stijgende trend die is voorzien voor de woningvraag binnen de regio.

Het is de wens van de gemeente om te bouwen voor diverse doelgroepen en de nieuwe wijk te voorzien van verschillende woningtypologieën. Daarbij wordt aangesloten bij de afspraken die met het Rijk, provincie en de regio Arnhem-Nijmegen zijn gemaakt in de Woondeal 2.0.

Mook en Middelaar participeert in twee woonregio's: Noord-Limburg en De Groene Metropool. Het provinciaal woonbeleid van Limburg is leidend voor de gemeente.

In het regionaal verband van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen wordt gestreefd naar een gezonde woningmarkt. Daarbij zetten de provinciaal bestuurlijke afspraken in de Woondeal 2.0 in op de bouw van 33.000 woningen tot en met 2030 en zo'n 55.000 woningen richting 2040. Dat betekent een woningproductie van zo'n 3.700 woningen per jaar.

Iedere gemeente in de regio zorgt vanaf 2025 binnen de nieuwbouwopgave voor minimaal 30% sociale huur en minimaal 35% middenhuur en betaalbare koop (tot €355.000). Op basis van de uitkomsten van het woningbehoefteonderzoek zet de regio zich ervoor in dat een op basis van het woonbehoefteonderzoek per gemeente te bepalen deel in het middensegment bestaat uit betaalbare koopwoning voor de lagere inkomens met een prijs van maximaal €250.000 of middenhuur.

Het aandeel van de gemeente Mook en Middelaar bedraagt binnen de regionale woningbouwopgave in de Woondeal 2.0 in totaal 360 woningen tot 2030. Als onderdeel van die (regionale) woningbouwopgave dienen 200 woningen in de categorie 'betaalbaar' te worden gerealiseerd voor mensen met lage en middeninkomens, waaronder veel starters. Die 200 betaalbare woningen (in de periode tot 2030) zijn als volgt onderverdeeld:

- 90 woningen sociale huur (€ 763,47, prijspeil 2022)
- 20 woningen middenhuur (€ 1.026, prijspeil 2023)
- 90 woningen betaalbare koop (maximaal €355.000,-, voor lagere inkomens maximaal €250.000,-).

Er dient specifieke aandacht uit te gaan naar de realisatie van woningaanbod voor personen met een handicap, levensloopbestendige woningen en combinaties van wonen met zorg en beschermd wonen.

We zorgen in het kader van beschermd wonen voor voldoende woningen, ambulante begeleiding en intensieve samenwerking op wijkniveau voor mensen met een psychiatrische aandoening en jongvolwassenen die uitstromen uit de jeugdzorg met verblijf. Dit betekent dat we hiervoor een aantal woningen cumulatief beschikbaar dienen te stellen. Daarbij is vooral behoefte aan kleinere, goedkopere, over de gemeente verspreide woonruimten.

In het Rijk van Nijmegen is afgesproken dat iedere gemeente minimaal één extra wooninitiatief voor 'bijzondere' doelgroepen realiseert. Iedere gemeente dient zich maximaal in te spannen om reguliere en bijzondere wooninitiatieven te ontwikkelen, waar de kwetsbare GGZ-doelgroep gebruik van kan maken.

Werken en economie

Mook en Middelaar is van nature geen typische werkgemeente en wil dit ook niet worden. We houden het huidige ondernemers- en vestigingsklimaat voor bedrijvigheid wel in stand en versterken dit waar nodig.

We zetten in op het vitaal en veilig houden van bedrijventerrein Korendal, inclusief aanpak leegstand en behouden bedrijvigheid. Herstructurering betekent in dit geval dat de huidige staal gerelateerde bedrijvigheid behouden blijft. Wel wordt ingezet op verbetering van de infrastructuur en de uitstraling en uniformiteit van de kavels. Ook wordt door herstructurering van kavels gezocht naar extra uitbreidingsruimte voor de huidige ondernemers en nieuwe, meer duurzame bedrijvigheid.

We versterken de verblijfsfunctie in het centrum van Molenhoek. Op leegstandslocaties in het centrum verkennen we samen met de eigenaar een invulling van de panden met andere functies (zoals horeca, zorg).

Recreatie en toerisme

We bekijken wat de mogelijkheden zijn om het gebied rond de Mookerheide beter te ontsluiten voor recreatie, zodat een deel van de druk bij de Mookerheide zelf kan worden weggenomen. Door de wandel- en fietsmogelijkheden te vergroten zal het gebied recreatief aantrekkelijker worden, waardoor ook de stuwwal gedeeltelijk zou kunnen worden ontlast.

In een aantal gebieden kan het fietsroutenetwerk uitgebreid of verbeterd worden. Hierbij worden zowel fiets- en wandelroutes als struinpaden aangegeven. Het gaat hierbij vooral om die gebieden die nu nog niet, of zeer beperkt recreatief toegankelijk zijn.

Voor wandelen is het gewenst de mogelijkheden herkenbaar en samenhangend te presenteren, bijvoorbeeld door een gelijksoortige (regionale) wandelinfrastructuur te creëren. De verbetering van de wandelmogelijkheden langs de Maas vormt daarbij een aandachtspunt.

Het dient beter mogelijk te worden gemaakt om ommetjes te maken vanuit het dorp.

Voor het zoneren en geleiden van toeristen en recreanten (met name wandelaars en fietsers) en het vergroten van de economische spin-off worden in de gemeente toeristische overstappunten (TOP's) ontwikkeld.

De economische spin-off van het kwalitatief hoogwaardige dagrecreatieve product van de gemeente kan worden vergroot door meer ontwikkelingsmogelijkheden te bieden voor toeristische verblijfsrecreatie. Hier wordt dan ook de benodigde ontwikkelruimte voor geboden.

Op (middel)lange termijn kan (vanuit het bedrijfsleven) wellicht de scope worden verlegd naar nieuw vestiging

van bedrijven. Uitgangspunt daarbij is dat deze nieuwe accommodaties iets toe moeten voegen aan het bestaande product (niet meer van hetzelfde maar diversificatie) en zich sterker richten op de toeristische markt en seizoensverlenging.

De gemeente ziet goede kansen voor de ontwikkeling van kleinschalige verblijfsrecreatie. Het beleid, onder andere vastgelegd in het VAB-beleid, ten aanzien van Bed & Breakfast-voorzieningen en kleinschalige verblijfsrecreatie is ruimhartig en behoeft geen verdere aanpassing.

Mook en Middelaar zet zich in op kleine tot middelgrote dagrecreatieve voorzieningen: de hotspots. Deze kunnen, mede afhankelijk van het particulier initiatief, in een brede variatie tot ontwikkeling komen: indoor en outdoor sport (in het Lierdal), plattelandsrecreatieve voorzieningen (rondom Middelaar), natuurgerichte attracties en cultuurhistorische bezienswaardigheden (bijvoorbeeld rondom ateliers, gekoppeld aan de kunstenaarskolonie).

Voor Mook is het gewenst dat het minder met de rug naar de Maas toe ligt. De Maasboulevard biedt hier goede mogelijkheden voor de ontwikkeling van watersport (bijvoorbeeld aanlegplaats rivercruises), horeca en dagrecreatieve voorzieningen. We hanteren een flexibele houding en bieden ruimte voor toeristisch-recreatieve initiatieven op Maaskade.

Voor Plasmolen wordt een integraal plan opgesteld waarin een oplossing wordt geboden voor de parkeerproblematiek, de uitstraling van het dorp en het verbeteren van de (zicht)relatie met de plas en de St. Jansberg. Voor de herinrichting van het horecaplein van Plasmolen wordt gewerkt aan een schetsontwerp. De uitvoeringsfase van het plan is voorzien in 2024.

Ontwikkeling van station Mook-Molenhoek als een groene toegangspoort voor de Mookerheide.

Natuur

We zetten ons in om de doelstellingen van het Nationaal en Limburgs Programma Landelijk Gebied (NPLG/LPLG) te realiseren. Daarbij gaat het onder andere om het voorkomen van verslechtering van de natuur in Natura2000-gebieden (per direct) en het realiseren van de Ontwikkelopgave Natuur (2027).

Er is een snelle en forse vermindering van de stikstofdepositie op Natura2000-gebieden nodig, op de eerste plaats uit oogpunt van natuurherstel maar evenzeer belangrijk om op termijn weer vergunningverlening mogelijk te maken voor (agrarische) bedrijven, infrastructuur, woningbouw, energievoorziening en andere maatschappelijke ontwikkelingen.

Bijzondere natuurgebieden en bronbeken op de stuwwal worden bedreigd met verdroging.

De Maasheggen zijn een heel mooi middel/kans om de stuwwal, de Jansberg en het Maasdal (en indirect daarmee ook het Reichwald en Nationaal park Maasduinen) met elkaar te verbinden. Daarmee kunnen ‘ecological stepping stones’ worden gerealiseerd ten behoeve van de groenblauwe dooradering van het gebied.

Gemeente en marktpartijen werken samen aan het natuurinclusief maken van gebouwen en buitenruimte.

Landbouw

De belangen van de landbouw staan onder druk door de ontwikkelingen op het gebied van waterberging en natuur, maar ook van woningbouw en toerisme.

De agrarische sector staat voor de uitdaging om anders te werken. De transitie richting meer natuurinclusieve landbouw en kringlooplandbouw is een opgave die ruimte vraagt. Daarnaast zal de landbouwfunctie in het landelijk gebied steeds meer verweven raken met de functies natuur, recreatie en toerisme.

In de agrarische gebieden kunnen de recreatieve en ecologische waarden van het gebied versterkt worden door erfbeplanting en kleine landschapselementen.

Mobiliteit

Verkeer stopt niet bij gemeente- en provinciegrenzen en het is dus logisch en noodzakelijk dat opgaven op het gebied van mobiliteit in een regionale samenwerking wordt opgepakt. De ambitie is om in 2040 dé klimaatvriendelijkste, toegankelijkste en veiligste regio van Nederland te zijn op het gebied van mobiliteit, waarbij mobiliteit bijdraagt aan een fijne leefomgeving voor iedereen.

De gemeente Mook en Middelaar hanteert vanuit duurzame mobiliteit en verkeersveiligheid de volgende leidende ambities:

- verbetering verkeersveiligheid;
- verbetering bereikbaarheid;
- verbetering leefbaarheid;
- stimulans duurzaamheid.

Naar verwachting heeft de regionale woningbouwopgaven zijn weerslag op het aantal verkeersbewegingen in de gemeente Mook en Middelaar. Een toename van het doorgaande regionaal verkeer op de routes door de gemeente zorgt met name voor een extra belasting in de kernen Mook (Groesbeekseweg) en Molenhoek (Ringbaan en Heumensebaan).

Concrete maatregelen zijn gericht op een aantal aandachtsgebieden vanuit verkeersveiligheid. Dit maatregelenpakket richt zich onder andere op:

- de situatie rondom de Groesbeekseweg in Mook en de Ringbaan en Heumensebaan in Molenhoek;
- verbeteren voorzieningen voor langzaam verkeer tussen Plasmolen en Middelaar in relatie tot bereikbaarheid OV-haltes N271 en recreatiedoeleinden Plasmolen;
- fietsroute Molenhoek-Groesbeek.

Het beter positioneren van de functie van het station en stationsgebied vormt een opgave vanuit mobiliteitoogpunt. Daarbij zou het station meer als een hub moeten gaan functioneren met meerdere vormen van mobiliteit.

Het gebruik van elektrische auto’s in Nederland groeit. Zo ook binnen de gemeente Mook en Middelaar. Hierdoor stijgt ook de vraag naar meer publieke- en private laadinfrastructuur.

Een toename van openbare laadpalen heeft zijn weerslag op de invulling van de openbare ruimte en in het bijzonder het gebruik van de parkeerplaatsen. Het is noodzakelijk om na te denken hoe hier mee om moet worden gegaan. Het voorstel is dan ook om hiervoor beleid op te gaan stellen.

De elektrische fiets wint de laatste jaren aan positie en wordt steeds meer gebruikt door senioren, maar ook door forenzen en middelbare schooljeugd. Daarnaast worden ook speedpedelecs steeds meer ingezet. De snelheden die gehaald worden met deze fietsen zijn hoger dan met een normale fiets. Dit vraagt om duidelijke verkeersregels en beleid.

Samenleving en maatschappij

We willen dat iedereen vitaal blijft en kan en mag meedoen in onze hedendaagse samenleving. Gezondheid en zelfredzaamheid zijn wezenlijke voorwaarden en kunnen het verschil maken in wel of niet succesvol participeren. Basisvoorzieningen in de nabije leefomgeving zijn belangrijk om prettig te kunnen leven.

We gaan de kansen die het klein zijn ons biedt, beter benutten. Daarbij verliezen we de mensen die ons nodig hebben niet uit het oog. Er valt niemand buiten de boot. Iedereen doet mee en voelt zich hier thuis en veilig.

We hebben aandacht voor kwetsbare groepen (ouderen, jongeren, mensen met een laag inkomen, mensen met een beperking). Dat kunnen personen zijn met een zichtbare handicap, personen met een niet-zichtbare handicap en personen zonder handicap.

De openbare ruimte moet geschikt zijn voor alle doelgroepen, waarbij jong en oud door elkaar moeten kunnen lopen en elkaar kunnen ontmoeten.

De grootste behoefte van de jongeren lijkt uit te gaan naar ontmoetingsplekken in de buitenlucht. Wij willen de mogelijkheden daarvoor ook vergroten. Een combinatie met speelplekken voor alle generaties hebben daarbij onze voorkeur, maar dat is geen dwingende voorwaarde.

Een breed gedragen en goed toegankelijke ontmoetingsplaats in Mook wordt momenteel gemist. We onderzoeken samen met een aantal partners of en hoe een ontmoetingsplaats kan worden gerealiseerd.

Gezondheid en leefklimaat

Gezondheid krijgt een steeds prominentere rol binnen de gemeente. We richten ons op positieve gezondheid en zetten ons daarbij onder andere in op het sport- en beweegaanbod, omdat dit op velerlei manieren bijdraagt aan een gezonde leefstijl.

We willen bereiken dat iedereen zich kan ontwikkelen en met plezier kan sporten, bewegen en deelnemen aan culturele activiteiten. Sport en bewegen moet voor iedereen in Mook en Middelaar toegankelijk en bereikbaar zijn, ook voor mensen met een beperking. Het is belangrijk dat sportaccommodaties en de openbare ruimte uitnodigt om met plezier en veilig te sporten en bewegen.

We vinden het belangrijk dat bewoners en gebruikers betrokken worden bij de inrichting van de beweegvriendelijke openbare ruimte. Als deze beweegvriendelijk en groen is, bewegen mensen meer en nodigt dit uit tot gezond gedrag (gezondheidsbevordering). Ook moet de omgeving veilig zijn, zodat mensen het prettig vinden er te wonen of recreëren (gezondheidsbescherming).

Niet alle wandelpaden en openbare plekken in het groen zijn toegankelijk voor personen met een beperking. Hier wordt aan gewerkt. Bijvoorbeeld door het familiepad op te nemen in het wandelroutenetwerk en op nader te bepalen plekken een rolstoel beschikbaar te stellen die geschikt is voor ongelijke ondergrond. Daarnaast zal op nader te bepalen plekken een bankje worden geplaatst dat geschikt is om met een rolstoel aan te zitten.

We stimuleren projecten die bewegen in de openbare ruimte aantrekkelijker maken. Denk hierbij o.a. aan de ontwikkeling van Beweegroutes in drie dorpskernen, het fietsroutenetwerk en het verbeteren en ontwikkelen van nieuwe speelplekken. In de afgelopen periode zijn er al twee nieuwe speeltuinen gerealiseerd, een derde speeltuin wordt aankomende periode gerealiseerd.

Bij nieuwbouwplannen, herinrichtingsplannen en inbreidingsprojecten reserveren we ruimte door openbare sport-, speel- en beweegvoorzieningen al vroeg in de plannen mee te nemen. Als het kan, willen we dit afstemmen met (toekomstige) inwoners en gebruikers.

In 2040 nodigt de leefomgeving uit om te bewegen, te sporten en te ontmoeten en draagt daarmee bij aan de gezondheid van onze inwoners.

De fysieke omgeving is ook van invloed op de mentale gezondheid, ons gevoel van welbevinden. Dat geldt bijvoorbeeld voor mensen met psychische klachten, depressieklachten en eenzaamheid. Onze gemeente weet zich gezegend met veel natuurschoon, met veel ruimte voor recreatie en ontspanning. Dat willen wij behouden.

Voor burgers is ook de directe omgeving van hun woonplek van groot belang voor de mentale gezondheid. Behalve dat wij ons inspannen om de openbare ruimte zo aantrekkelijk en veilig mogelijk te houden, willen wij meer inspelen op de eigen inbreng van burgers. Ons doel is, dat burgers blij worden van hun omgeving en er hun eigen creativiteit in kwijt kunnen. Dit betekent ook dat we als gemeente open staan voor burgerinitiatieven op dit gebied.

Milieu

In de hele gemeente wordt voldaan aan de wettelijke milieunormen voor luchtkwaliteit.

In 2021 stelde de WHO nieuwe advieswaarden die veel strenger zijn dan de geldende wettelijke normen. Om aan de nieuwe WHO-waarden te voldoen zijn maatregelen nodig.

Het Schone Lucht Akkoord richt zich op gezondheidswinst door aanpak van de luchtverontreiniging door fijnstof én stikstofdioxide. Het doel van het Schone Lucht Akkoord is om de luchtkwaliteit in Nederland permanent te verbeteren. Het is een akkoord tussen Rijk, provincies en een groot aantal gemeenten. We verkennen de mogelijkheid om als gemeente aan te sluiten bij het Schone Lucht Akkoord.

De algemene regionale bodemkwaliteit vormt geen belemmering voor het duurzaam gebruiken van de bodem voor de huidige functies.

Bij de uitvoering van projecten zal een eventueel grondoverschot conform de geldende regels van het Besluit bodemkwaliteit kunnen worden hergebruikt. Hiermee wordt grondverzet binnen de regio mogelijk gemaakt en wordt voorkomen dat er een verslechtering van de bodemkwaliteit plaatsvindt.

Klimaatadaptatie

Klimaatadaptatie is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van burgers, bedrijven, gemeente en waterschap.

Op dit moment werken we aan een Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie. Dit kan leiden tot een andere manier van omgaan met hemelwater (waar boven- en ondergronds ruimte voor nodig is).

De veranderende klimaatomstandigheden zorgen ervoor dat we de leefomgeving en het watersysteem moeten aanpassen. Wateroverlast wordt verminderd door het stimuleren van het afkoppelen van hemelwaterafvoer. Bij de inrichting van de openbare ruimte zal mede worden ingezet op het voorkomen van wateroverlast en hittestress. Droogte gaan we tegen door water zo veel mogelijk lokaal te infiltreren.

Wateroverlast, droogte en hittestress vragen om klimaatadaptieve maatregelen: meer groen, meer water, meer landschap. In de kernen gaat het om minder verharding en meer groen en water in de openbare ruimte om zo de ‘sponswerking’ van het dorp te vergroten.

Het ‘ontstenen’ van tuinen en natuurinclusief bouwen met groene daken of verticale geveltuinen zorgen voor een klimaatadaptieve aanpak in wijken en buurten. En het versterkt de biodiversiteit van flora en fauna in de stad.

We nemen klimaatadaptatie op in het nieuwe beleidsplan voor Duurzaamheid (2023).

Energietransitie

De energietransitie is gemeentegrensoverschrijdend en bij uitstek een (boven)regionale opgave. De gemeente Mook en Middelaar is de afgelopen tijd betrokken geweest bij de totstandkoming van de Regionale Energiestrategie (RES) Noord en Midden Limburg.

De gemeente heeft de ambitie om in 2030 energieneutraal te zijn. Om dat doel te bereiken betekent het ten eerste beperking van het energieverbruik. De eerste stap is dus het terugdringen van de behoefte aan energie. De komende jaren wordt daarom ingezet op het isoleren van gebouwen.

Als woningen en utiliteitsgebouwen goed geïsoleerd zijn, kan worden overgestapt op nieuwe verwarmingstechnieken. Kansrijke verwarmingstechnieken in de gemeenten Mook en Middelaar zijn een individuele warmtepomp, een lage temperatuur warmtenet en groengas. Deze technieken werken alleen in gebouwen die goed geïsoleerd zijn.

In het stedelijk gebied zijn er kansen voor met name individuele warmtepomp en lage temperatuur warmtenet. In het buitengebied zijn er kansen voor een individuele warmtepomp en groengas. Groengas is slechts beperkt beschikbaar.

Naast energiebesparing en aardgasvrije gebouwen, is de opwekking en opslag van duurzame energie nodig om de energietransitie te kunnen realiseren. Dit kan door middel van de zon, omgevingswarmte, wind en biomassa. Daarbij zijn er een aantal gemeentebrede opgaven:

- Vanaf 2020 moet alle nieuwbouw voldoen aan de eisen voor bijna energieneutrale gebouwen (BENG).
- Nieuwbouw mag niet meer worden aangesloten op het aardgas-net;
- We verkennen potentiële locaties voor duurzame energieopwekking;
- We verkennen mogelijkheden collectieve aanpak zonnepanelen op daken van bedrijventerreinen.

We hebben als gemeente ambitieuze doelen op het gebied van grootschalige opwek van duurzame energie, maar willen niet dat er willekeurige projecten overal kunnen landen. Daarom heeft de gemeente kaders opgesteld, waarmee de energietransitie een plek kan worden gegeven. Met deze kaders zorgen we ervoor dat we zorgvuldig omgaan met de aanvragen én met onze ruimte, om zo de transitie zo goed mogelijk in te passen in het landschap en de samenleving.

Het uitgangspunt van de gemeente is dat Mook en Middelaar de grootschalige opwek van energie onder voorwaarden toestaat. Er zijn vier typen voorwaarden waaraan een project wordt getoetst:

1. een goede landschappelijke inpassing;
2. het creëren van maatschappelijke meerwaarde;
3. het geven van participatiemogelijkheden voor inwoners;
4. de procedurele en technische voorwaarden die bijvoorbeeld de veiligheid van het project garanderen.

Er wordt verwacht dat de energiebehoefte (warmte en transport) in 2030 ongeveer 408 TJ zal zijn. Na aftrek van de te verwachten energiebronnen Wells Meer en Zon op Dak blijft er nog een restopgave over van 272 TJ. Deze 272 TJ zal, naast vermindering van deze hoeveelheid door het besparen van energie, lokaal of regionaal duurzaam moeten worden opgewekt.

Het opwekken van 272 TJ door alleen zonnepanelen op daken is niet mogelijk, hiervoor hebben we onvoldoende geschikte dakoppervlakken. Het Energiedashboard van de provincie Limburg geeft aan dat de maximale potentie van alle dakoppervlakken in Mook en Middelaar ongeveer 100 TJ is. Het merendeel van de opgave van 272 TJ zal dus op andere manieren moeten worden opgewekt.

Als die 272 TJ volledig op land opgewekt moet worden met zonnepanelen, hebben we zo'n 131 hectare vol te leggen. Als we het volledig met windmolens zouden doen, zijn er 11 stuks nodig. De vraag die daarbij gesteld moet worden is of (in relatie tot de aantasting van het landschap) ongebreideld medewerking verleend moet worden aan deze ontwikkelingen.

In eerste instantie worden maximaal één windproject en maximaal drie zonneparken toegestaan. Aanvragen voor de toepassing van andere technologieën worden per geval beoordeeld.

Voor kleinschalige projecten met minder dan 50 zonnepanelen, solitaire windmolens met een ashoogte van maximaal 15 meter en zonprojecten op daken voor kleinere projecten gelden de reeds bestaande regels voor het aanvragen van een omgevingsvergunning.

Alhoewel zon- en windprojecten op dit moment het meest gangbaar zijn, blijven we open staan voor andere en nieuwere technieken.

Het is van groot belang dat de energietransitie integraal onderdeel wordt binnen alle beleidsterreinen van de gemeente. De Energievisie van de gemeente moet dus doorwerken in het ruimtelijk en sociaal beleid.

Circulair

Het reduceren en hergebruik van afval tot grondstoffen is het kernvraagstuk voor de circulaire economie. Daarbij is de bouwsector een van die milieubelastende sectoren die veel grondstoffen verbruikt, met een hoge CO2-uitstoot.

Voor de gebouwde omgeving betekent circulair bijvoorbeeld:

- gebruik van duurzame en gerecyclede materialen die rekening houden met het milieu en de gezondheid van bewoners;
- bouwmaterialen gebruiken die later hergebruikt kunnen worden;
- het gebouw zo ontwerpen dat het flexibel ingezet kan worden;
- de bouwopgave kan deels in 'biobased' materialen worden uitgevoerd, bijvoorbeeld door woningen in CLT-houtbouw uit te voeren.

OVERZICHT GEÏNVENTARISEERD BELEID GEMEENTE, PROVINCIE EN REGIONALE SAMENWERKINGSVERBANDEN

Bodem / Milieu

- Nota bodembeheer Limburg Noord 2020-2029 (2019)
- Bodemkwaliteitskaart Limburg Noord 2020-2029 (2019)
- Bodemkwaliteitskaart Limburg Noord 2020-2029 / aanvulling PFAS (2020)

Water

- Bestuursakkoord begrensde gebiedsontwikkelruimte Lob van Gennep (2021)
- Voorkeursbeslissing Lob van Gennep (2022)
- Limburgs Programma Landelijk Gebied (LPLG) – concept (2023)
- Klimaatatlas Water in Limburg (2023)

Landschap / Natuur / Landbouw

- Landschapsontwikkelingsplan deel A (2009)
- Landschapsontwikkelingsplan deel B (2009)
- Kwaliteitsmenu Mookerplas en omgeving (2012)
- Visie Maasheggen - Gehecht aan heggen (2017)
- Folder Natuurinclusief Bouwen

Erfgoed / Cultuurhistorie

- Gemeentelijke monumentenlijst Mook en Middelaar (2023)

Archeologie

- Nota Archeologiebeleid, incl. archeologische beleidskaart (2011)

Groen

- Groenstructuurplan (2005)
- Bomenbeleidsplan (2008)
- Bomenverordening gemeente Mook en Middelaar (2020)
- Beleidsregel compensatieplicht waardevol groen (2020)

Openbare ruimte

- Algemene Plaatselijke Verordening (2021)

Riolering

- Gemeentelijk Rioleringsprogramma 2022-2026 (2021)

Mobiliteit

- Mobiliteitsplan 2021 (2021)

Wonen, RO en volkshuisvesting

- Structuurvisie Het Lierdal 2010-2020 (2010)
- Structuurvisie De Bisselt (2010)
- Kwaliteitsmenu Mookerplas en omgeving (2012)
- Masterplan Herstructurering Bedrijventerrein Korendal (2012)
- Structuurvisie Mook en Middelaar 2025 (2013)
- Woonvisie (2017)
- Regiovisie BGMM Uitvoeringsprogramma Top van Limburg (2022)
- Gebiedsvisie Molenhoek Zuid (2022)
- Woondeal 2.0 Regio Arnhem Nijmegen (2023)

Economische Zaken

- Economische Agenda 2021-2026 (2021)

Toerisme en recreatie

- Structuurvisie Toerisme en Recreatie (2013)

Sport

- Projectplan MOVE – grenzeloos verbindend (2017)
- Sport- en Beweegakkoord Mook en Middelaar (2022)
- SPUK-regeling Gezonde Leefomgeving (concept) (2023)

Veiligheid

- Integraal beleidsplan veiligheid Mook en Middelaar (2019)

Sociaal domein

- Beleidsplan Sociaal Domein 2017-2020 (2017)
- Beleidsplan Samen Dichtbij - GGZ Beschermd Wonen (2018)
- Lokale Inclusie Agenda Gemeente Mook en Middelaar (2020)
- Addendum Beleidsplan Sociaal Domein 2017-2022 (2020)
- Memo Woningen Uitstroom Zorg 2020)
- Regiobeeld Rijk van Nijmegen Zorg en Welzijn (2023)
- Aanpak Regioplan IZA Nijmegen (2023)
- Regioprogramma Jeugd 2023-2028 (2023)
- Integraal Preventieplan Mook en Middelaar (concept) (2023)

Duurzaamheid / Klimaat

- Energievisie Mook en Middelaar (2018)
- Visie op grootschalige opwek van duurzame energie (2021)
- Transitievisie Warmte – concept (2021)
- Folder Duurzame en groene planontwikkeling

Communicatie

- Beleidskader burgerparticipatie en bestuursstijl (2022)
- Communicatie- en burgerparticipatieonderzoek (2022)
- Folder MOO Stip aan de horizon

Regionale plannen

- Regiovisie Noord Limburg 2040 (2020)
- Uitvoeringsprogramma ‘De Gezondste Regio’ (2020)
- Visiedocument Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (2020)
- Provinciale Omgevingsvisie Limburg (2021)
- Verstedelijkingsconcept Groene Metropool (2023)

BUREAU NIEUWE GRACHT
stedenbouw & landschap